

UHUD GAZÂSÎ

Hicretin üçüncü yılı Şevvâl ayı...

Mekkeli müşrikler, Bedr gazâsında uğradıkları bozgundan ders almadıkları gibi, bunun acısını da bir türlü unutamıyorlardı. Kureyş, ileri gelenlerinden birçoğunu bu savaşta kaybetmişti. Ayrıca, Şam ticâret yolunun, müslümanların kontrolüne geçmesi, çileden çıkmalarına sebep oluyordu.

Ebû Süfyân'ın başkanlığındaki ticâret kervanı, Mekke'ye yüzde yüz kârla dönmüştü. Sermâyeye iştirak edenlerin çoğu, Bedr gazâsında öldüğünden, kervanın kârı Dâr-ün-Nedve denilen, müşriklerin karar almak için toplandıkları binâda muhafaza ediliyordu.

Safvân bin Ümeyye, İkrime bin Ebî Cehil, Abdullah bin Rebîa gibi babalarını, kardeşlerini, kocalarını, oğullarını Bedr'de kaybedenler;

- Müslümanlar, bizim büyüklerimizi öldürdü. Bizleri perişan etti. Artık onlardan intikam almak zamanı geldi. Kervanın kârıyla, bir ordu hazırlıyalım. Medîne'yi basalım, intikamımızı alalım, diye Ebû Süfyân'a başvurdular.

Ebû Cehil, Utbe, Şeybe gibi azılı kâfirler daha önce öldürüldüğü için, müşriklerin başında, henüz müslüman olmayan Ebû Süfyân bulunuyordu.

Şam ticâretinde yüz bin altın elde edilmişti. Bunun yarısı sermâye, yarısı da kâr idi. Sermâye, sahiplerine hemen dağıtılıp, kâr da ikiye ayrılarak yarısı ile silâh, diğer yarısı ile de asker toplandı. Ayrıca şâir ve hatîplere de verildi. Hatîpler ve şâirler halkı galeyana getirip, savaşa teşvik etmek için şiirler, mersiye okuyorlar; kadınlar def, dümbelek çalarak onlara iştirak ediyorlardı.

Müslümanları Medîne'den çıkarmak, Sevgili Peygamberimizi ortadan kaldırmak ve İslâmiyet'i yok etmek gayesinde olan müşrikler, civar kabîleleri de dolaşarak asker topladılar.

Nihâyet Mekke'de, 3.000 kişilik büyük bir ordu hazırlandı.

Bunların 700'ü zirhli, 200'ü atlı olup, 3.000 de develeri vardı.

Çalgıcıların ve kadınların da iştirak ettiği bu büyük orduya Ebû Süfyân komuta ediyordu. Hanımı Hind de kadınların başında olup, müşrikleri savaşa teşvikte pek ileri gidiyordu. Çünkü Bedr gazâsında babasını ve iki kardeşini kaybetmişti. Bunun acısını unutamıyor, kadınların harbe katılmamasını isteyenlere karşı;

- Bedr harbini hatırlayın! Kadınlarınıza, çocuklarınıza kavuşmak için Bedr'den kaçınız!... Bundan sonra kaçmak isteyenler, karşılarında bizleri bulacaklardır!... diyerek onları susturuyor, bu şekilde Kureyşlileri tahrik ederek bütün gücüyle onları savaşa teşvik ediyordu.

Müşriklerden Cübeyr bin Mut'im'in mızrak atmakta çok usta, pek mâhir olan Vahşi adlı bir kölesi vardı. Attığını vuran keskin bir nişancı idi. Hind, babası Utbe'yi, Cübeyr de amcası Tuavme'yi Bedr'de öldürdüğü için, Hazret-i Hamza'ya karşı müt-hiş bir intikam ateşi ile yanıp tutuşuyorlardı.

Cübeyr, kölesi Vahşi'ye;

- Eğer Hamza'yı öldürürsen, seni âzâd eder, serbest bırakırım! dedi.

Hind de;

- Onu öldürürsen sana pek çok altın ve mücevherler vereceğim! diyerek va'dlerde bulundu.

Bütün hazırlıklarını tamamlayan Kureyş ordusu, sancaklarını açarak; birini Talha bin Ebî Talha'ya, birini Ahâbiş'ten birine, birini de Üveyf oğlu Süfyân'a verdiler.

Mekke'de hazırlıklar tamamlanmıştı.

Hazret-i Abbâs "radiyallahü anh"; müşriklerin üç bin kişilik bir ordu kurduklarını, bunların yedi yüzünün zırhlı, iki yüzünün atlı olduğunu, üç bin develerinin ve sayısız silâhlarının bulunduğunu bildiren ve yola çıkmak üzere olduklarını haber veren, buna göre tedbir alınmasını isteyen bir mektubu, güvendiği bir kimseyle hemen Medîne'ye gönderdi.

Bunun üzerine Peygamber Efendimiz "sallallahü aleyhi ve sellem", durumu incelemek üzere bir kaç arkadaşına vazife verdi. Bu sahâbîler, Mekke'ye doğru yol aldılar. Yolda müşrik ordusunun geldiğini haber alarak araştırmaya koyuldular. Kısa zamanda işlerini bitirerek sür'atle Medîne'ye döndüler. Gördükleri ve elde ettikleri bilgiler ile gelen mektup birbirine uyuyordu.

Âlemlerin efendisi, derhâl hazırlığa başladı. Ayrıca anî bir baskına uğramamak için, Medîne'nin çevresine nöbetçiler koyarak, tedbir aldı. Eshâb-ı kirâm, kısa zamanda toparlanarak, hazırlıklarını bitirdi. Evde kalanlarla vedâlaşıp helâllaşarak, Sultân-ı enbiyâ Efendimizin etrafında toplandılar.

O gün Cumâ idi. Peygamber "sallallahü aleyhi ve sellem" Efendimiz, Eshâbına Cumâ namazını kıldırdı. Hutbede buyurdular ki:

- Allahü teâlânın dînini yaymak için cihâd etmenin, fi-sebîlillah çarpışmanın ehemmiyeti üzerinde durdular. Bu uğurda ölenlerin şehîd olup, Cennet'e gideceğini müjdelediler. Düşman karşısında sebât edenlere, güçlülere karşı göğüs gerenlere, Allahü teâlânın yardım edeceğini haber verdiler.

Resûl-i ekrem Efendimiz, Eshâb-ı kirâmıyla harbin nerede yapılması gerektiği üzerinde istişare etmek istediğini ve o gece gördüğü bir rüyâyı anlattılar. Buyurdular ki:

- Rüyâmda, kendimi sağlam bir zırh içinde gördüm. Kılıcım Zülfikâr'ın ağzında bir gedik açıldığını, boğazlanmış bir sığırı, arkasından da bir koçun getirildiğini gördüm.

Eshâb-ı kirâm;

- Yâ Resûlallah! Bu rüyâyı nasıl tâbir ettiniz? diye sorduklarında ise;

- Sağlam zırh giymek, Medîne'ye, Medîne'de kalmaya işarettir. Orada kalınız... Kılıcımın ağzında bir gedik açıldığını görmem, bir zarara uğrayacağıma işarettir. Boğazlanmış sığır, Eshâbımdan bâzılarının şehîd düşeceğine işarettir. Onun arkasından bir koçun getirilmesine gelince, koç, askerî bir birliğe işarettir ki, inşâallah onları cenâb-ı Hak öldürecektir, buyurdu.

Başka bir rivâyette de;

"Rüyâmda kılıcımı yere çarptım, ağzı kırıldı. Bu Uhud günü Eshâbımdan bâzılarının şehîd düşeceklerine işarettir. Kılıcımı tekrar yere çarptım, eski düzgün hâline döndü. Bu da, Allahü teâlâdan bir feth geleceğine, mü'minlerin top-

lanacağına işarettir” buyuruldu.

Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem” Efendimiz kendisine vahiyle bildirilmeyen hususlarda, Eshâbıyla istişâre yapar, ona göre hareket ederdi. Düşmanı nerede karşılamak lâzım geldiği üzerinde, Eshâbdan bâzıları;

- Medîne’de kalarak müdâfâa savaşı yapalım, dediler.

Bu teklif, Peygamber “sallallahü aleyhi ve sellem” Efendimizin arzularına da uygundu. Hazret-i Ebû Bekr, Ömer, Sa’d bin Mu’âz (radiyallahü anhüm) gibi Eshâbın büyükleri, Peygamber Efendimiz gibi düşünüyorlardı.

Ancak Bedr gazâsında bulunamayan kahraman ve genç sahâbîler; Bedr gazâsına katılan sahâbîlerin kazandığı ecir ve sevabı, Bedr şehîdlerinin ulaştığı yüksek dereceleri Peygamber Efendimizden işittikçe, o harpde bulunamadıklarına son derece üzülmüşlerdi. Bunun için düşmanı Medîne dışında karşılamak ve göğüs göğüse çarpışmak istiyorlardı. Hazret-i Hamza, Nu’mân bin Mâlik, Sa’d bin Ubâde bunlardan idi.

Hazret-i Hayseme izin alarak;

- Yâ Resûlallah! Kureyşli müşrikler, çeşitli Arab kabîlelerinden asker topladılar. Develerine, atlarına binip topraklarımıza girdiler. Bizi evlerimizde ve kalelerimizde kuşatacak, sonra da dönüp gidecekler. Arkamızdan pek çok lâflar edecekler. Bu hâl onların cesaretlerinin artmasına sebep olacak, yeni baskınlar düzenleyeceklerdir. Şimdi onların karşısına çıkmazsak, diğer Arab kabîleleri bize göz dikecekler. Allahü teâlânın bize, müşriklerin karşısında zafer ihsân edeceğini umarım.

Şâyet ikincisi olursa ki şehîdliktir; Bedr beni ondan mahrum eyledi. Hâlbuki ben onu pek özlemiştim. Oğlum Bedr gazâsına katılmayı istediğimi işittiğinde, benimle kur’a çekmişti. O benden daha tâlihli imiş, şehîdlik şerefine ulaştı.

Yâ Resûlallah! Şehidliği çok özledim. Dün gece rüyâda oğlumu güzel bir surette gördüm. Cennet bahçeleri ve ırmakları arasında dolaşıyor ve bana;

- Cennet Eshâbına katıl! Ben, Allahü teâlânın va’d ettiği gerçeğe kavuştum! diyordu.

Yâ Resûlallah! Vallahi, sabahleyin, oğluma Cennet arkadaşı olmayı ziyâdesiyle arzu etmeğe başladım. Artık yaşıma da ilerledi. Rabbime kavuşmaktan başka murâdım kalmadı.

Canım sana fedâ olsun yâ Resûlallah! Şehîd olup, oğluma Cennet’te arkadaş olmakla şerefledebilmem için, Allahü teâlâyâ duâ et!.. diyerek yalvardı.

Hazret-i Hayseme’nin “radiyallahü anh” bu isteğini, kırmadılar ve şehîd olması için duâ buyurdular.

Çoğunluğun bu fikirde olduğunu gören Sevgili Peygamberimiz, düşmanı Medîne dışında karşılamak üzere karar verdiler. Sonra;

- (Ey Eshâbım!) **Sabır ve sebât ederseniz, bu sefer de cenâb-ı Hak, size yardımını ihsân eder. Bize düşen, azm ve gayret göstermektir!** buyurdular.

İkinci namazını kıldıran Kâinatın sultânı, saâdetli ve mübârek evine vardılar. Arkalarından Hazret-i Ebû Bekr ve Ömer, izin alarak girdiler. Resûl-i ekrem “sallallahü aleyhi ve sellem” Efendimizin sarığını sarmasına, zırhını giymesine yardım ettiler. Efendimiz, kılıcını kuşandı, kalkanını sırtına yerleştirdi.

Bu sırada dışarda Eshâb-ı kirâm toplanmış, Peygamber Efendimizi bekliyorlardı. Medîne’de kalmak ve müdâfâa savaşı yapmak isteyenler, diğerlerine;

- Resûlullah, Medîne dışına çıkmak fikrinde değildi. Sizin sözünüzle bunu kabul etti. Hâlbuki Resûlullah, emri Allahü teâlâdan alır. Siz, bu işi O’na bırakınız. O’nun emrettiği şeyi işleyiniz, dediler.

Diğerleri de yaptıklarına pişman oldular ve;

- Resûl-i ekreme muhalefet etmiş olmayalım, diyerek bu fikirlerinden vazgeçtiler.

Sevgili Peygamberimiz, saâdethânelerinden çıkınca huzûr-ı şerîfine varıp;

- Canımız sana fedâ olsun yâ Resûlallah! Sen nasıl istiyorsan öyle yap. Medîne’de kalmak istiyorsan, kalalım. Biz senin emrine muhalefet etmekten cenâb-ı Hakk’a sığınırız, diye özür dilediler.

Habîb-i ekrem “sallallahü aleyhi ve sellem” Efendimiz de;

- Bir peygamber, giymiş olduğu zırhını harbetmeden çıkarmaz. Tâ ki, cenâb-ı Allah onunla düşmanı arasında hükmedinceye kadar. Size nasihatim şudur ki, emrettiğim şeyleri yapar, Allahü teâlânın ismini anarak sabredip sebât gösterirseniz, Allahü teâlâ size yardım edecektir, buyurdular.

Bu sırada Amr bin Cemûh hazretleri, evinde dört oğluna;

- Evlâdlarım! Beni de bu gazâyâ götürünüz, diyor, oğulları da;

- Babacığım! Ayağının sakat olması sebebiyle, Allahü teâlâ seni mâzeretli saydı. Resûlullah, seni mazeretli saydı. Cihâda çıkmakla mükellef değilsin. Senin yerine biz gidiyoruz, diyerek babalarını iknâya çalışıyorlardı.

Fakat Hazret-i Amr;

- Yazıklar olsun sizin gibi evlâda! Bedr gazâsında da böyle diyerek, Cennet’i kazanmaktan beni alıkoymuştunuz. Bu seferden de mi mahrum edeceksiniz?... dedi.

Sonra Sevgili Peygamberimizin huzûruna çıktı ve;

- Canım sana fedâ olsun yâ Resûlallah! Oğullarım, bâzı özürler ileri sürerek, beni bu gazâdan mahrum etmek istiyorlar. Vallahi ben, seninle beraber sefere çıkıp, Cennet’e girmekle şereflenmek istiyorum. Yâ Resûlallah! Sen, benim Allah yolunda çarpışmamı ve şehîd düşerek şu total ayaklarımla Cennet’te gezmemi uygun görmez misin? dedi.

Fahr-i âlem “sallallahü aleyhi ve sellem” Efendimiz de;

- Evet, uygun görürüm, buyurdular.

Buna çok sevinen Amr bin Cemûh hazretleri, hazırlanarak orduya katıldı.

Medîne’de namaz kıldırmak üzere, Abdullah bin Ümmi Mektûm bırakıldı.

Resûllerin sultânı, üç sancak bağladılar. Birini Habbâb bin Münzir’e, birini Üseyd bin Hudayr’a diğerini de Mus’ab bin Ümeyr’e verdiler.

Bin kişi civarında olan orduda; iki atlı, yüz de zırhlı bulunuyordu.

Zırhlarını giyen Sa’d bin Ubâde ile Sa’d bin Mu’âz hazretleri önde, sağda Muhâcirîn, solda Ensâr olmak üzere yola çıkan Sevgili Peygamberimiz, Cumâ günü ikindiden sonra;

“Allahü ekber!” tekbir sesleri arasında bayrama gider gibi, Uhud’a doğru yola çıktılar.

Yolda, yahudilerden meydana gelen altı yüz kişilik askerî bir birlikle karşılaştılar.

Bunlar, münâfıkların başı Abdullah bin Übey bin Selûl’ün müttetikleri olup, İslâm ordusuna katılmak istiyorlardı.

Peygamber “sallallahü aleyhi ve sellem” Efendimiz,

- **Onlar, müslüman olmuşlar mıdır?** diye sordular.

- Hayır, yâ Resûlallah, diyerek cevap verdiler. Efendimiz bu defa;

- **Onlara gidip söyleyiniz, geri dönsünler. Çünkü biz müşriklere karşı, kâfirlerin yardımını istemeyiz,** buyurdular.

Nebiyy-i muhterem “sallallahü aleyhi ve sellem” Efendimiz, Medîne ile Uhud arasındaki Şeyhayn denilen yere geldiler. Burada, geceyi geçirmek üzere konakladılar. Henüz güneş batmamıştı.

Ordu içinde, düşmanla çarpışmak ve şehîdlik mertebesine kavuşmak isteyen çocuk yaşta sahâbîler de vardı. Sevgili Peygamberimiz, burada orduyu teftiş edince, on yedi kadar çocuğun bulunduğunu gördüler.

İçlerinden Râfi bin Hadîc, ayaklarının ucuna basarak yüksek görünmeye çalışıyordu. Hazret-i Zühre’ın;

- Yâ Resûlallah! Râfi’ iyi ok atar, sözü üzerine, onu orduya aldılar.

Bunu gören Semûre bin Cündüp;

- Ben, güreşte Râfi’i yenebilirim. Onun için ben de gazâda bulunmak isterim, dedi.

Peygamber Efendimiz tebessüm buyurup, ikisini güreştirdi. Hazret-i Semûre, Râfi’i yenince, onu da mücâhidler arasına aldılar. Diğer çocuklar, Medîne’ye, orada bulunanları korumak üzere gönderildiler.

Akşam ve yatsı ezânını, Bilâl-i Habeşî yanık sesiyle okudu.

Sevgili Peygamberimiz, namazı kıldırdıktan sonra, Muhammed bin Mesleme’yi elli kişilik bir birliğin başına verdiler ve sabaha kadar nöbet tutmalarını emir buyurdular. Eshâb-ı kirâm istirahatâta çekildi.

O gece, Peygamber “sallallahü aleyhi ve sellem” Efendimizin başucunda nöbet tutma şerefi Hazret-i Zekvân’a nasîb olmuştu.

Bu arada düşman ordusu, İslâm ordusunun Şeyhayn’da istirahatâta çekildiğini öğrenip, İkrime kumandasında bir süvâri birliğini devriye kolu olarak vazifelendirdi. Henüz müslüman olmayan İkrime, birliğiyle Harre mevkiine kadar İslâm ordusuna sokulduysa da mücâhid devriyesinden korkarak geri çekildi.

Fecirden sonra Âlemlerin efendisi, Eshâbını uyandırdı. Uhud dağına geldiler. Burada iki ordu birbirini görebiliyordu.

Bilâl-i Habeşî “radiyallahü anh”, ruhları coşturan, içleri eriten yanık sesiyle sabah ezânını okudu. Mücâhidler, silâhlı olarak Sevgili Peygamberimizin arkasında namazlarını kıldılar, duâlarını yaptılar.

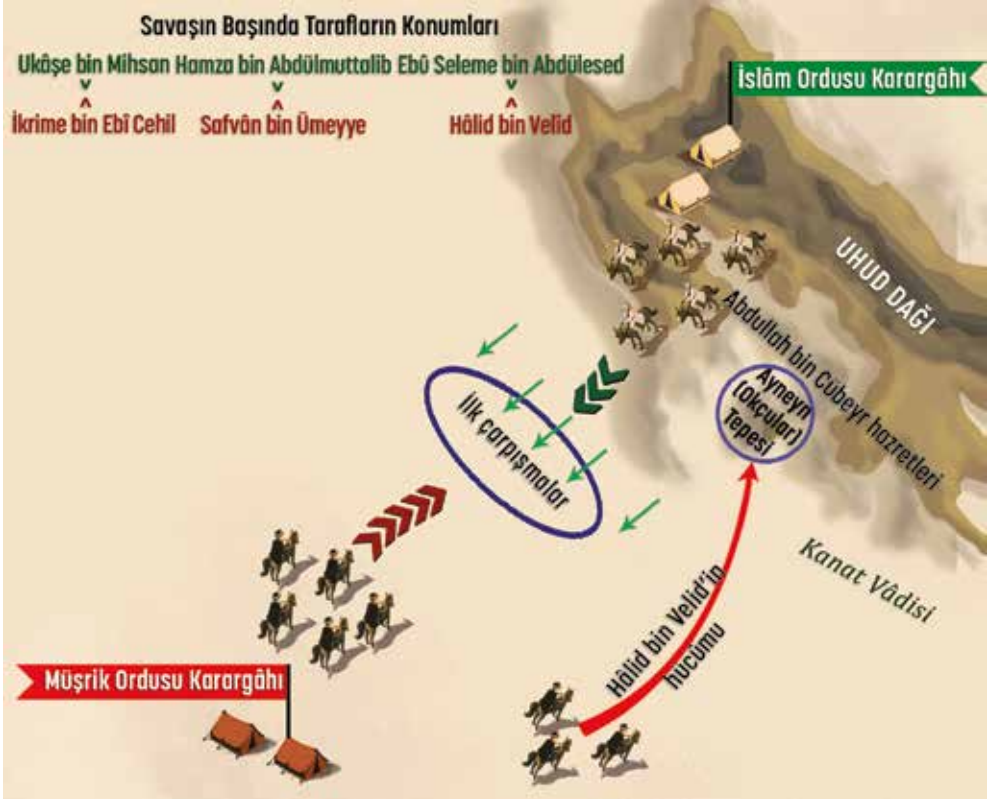
Kâinatın sultânı, üzerlerine ikinci bir zırh ve mübârek başlarına da miğferini giydiler.

Bu sırada, münâfıkların başı Abdullah bin Übey;

- Biz, buraya kendimizi öldürtmeye mi geldik? Bunu baştan niye anlayamadık, diyerek 300 kadar münâfıkla birlikte İslâm ordusunu terk ederek Medîne’ye geri döndü.

İnanan, gönül birliği yapan, canlarını, başlarını bu yola koyan ve gözünü kırpmay-

Uhud Gazâsı

yan, şehâdet rütbesine ulaşmak için can atanların sayısı yedi yüz kadardı. Hepsı de, Sevgili Peygamberimizi, kanlarının son damlasına kadar korumak üzere söz verdiler.

Peygamberlerin efendisi “sallallahü aleyhi ve sellem”, mücâhidleri nizâma soktu. Orduyu, arkası Uhud dağına, önleri Medîne’ye gelecek şekilde yerleştirdi. Sağ kanada Ukâşe bin Mihsan’ı, sol kanada Ebû Seleme bin Abdülesed’i kumandan tâyin etti.

Sa’d bin Ebî Vakkâs ile Ebû Ubeyde bin Cerrâh önde, okçu birliklerinin başında yer aldılar. Zırhlı kuvvetlerin başına Zübeyr bin Avvâm, öndeki zırhsız kuvvetlerin başına Hazret-i Hamza geçtiler. Mikdâd bin Amr’a, arkadaki kuvvetlerin başında vazife verildi.

İslâm ordusunun sol tarafında Aynayn tepesi vardı. Bu tepede dar bir geçit bulunuyordu. Resûl-i ekrem “sallallahü aleyhi ve sellem” Efendimiz, bu geçide Abdullah bin Cübeyr kumandasında, elli okçu koydu. Okçular geçitte yerlerini aldılar.

Sevgili Peygamberimiz, yanlarına gelerek şu kesin emrini verdi:

- Bizi arkamızdan koruyunuz. Yerinizde durunuz ve buradan hiç ayrılmayınız. Düşmanı yendiğimizi görseniz de size haber vermedikçe, adam göndermedikçe yerlerinizden asla ayrılmayınız. Düşmanın bizi öldüreceklerini, öldürdüklerini görseniz de, gelip bize yardımcı olmayınız. Onlardan bizi kuru-

maya çalışmayınız. Size yöneldikçe, düşman süvârilerini oka tutunuz. Çünkü süvâri, atılan oklara doğru gelemeler. Allah’ım! Bunları onlara tebliğ ettiğime seni şâhid tutarım!

Bu emirlerini bir kaç defa tekrarlayan Sevgili Peygamberimiz;

- Kuşların, cesedlerimizi kapıştıklarını görseniz dahî, ben size adam göndermedikçe kesinlikle yerinizden ayrılmayınız.

Eğer bizim, kâfirleri kırıp, ayaklarımız altında çiğnediğimizi görseniz bile, yine ben size haber göndermedikçe aslâ yerinizi terk etmeyiniz!... buyurdular.

Sonra oradan ayrılıp, ordunun başına geçtiler.

Sancağı Mus’ab bin Ümeyr’e verdiler. Hazret-i Mus’ab, elinde sancak olduğu hâlde Peygamber Efendimizin önünde yerini aldı.

Bu sırada yeni evlenen Hazret-i Hanzala, Medîne’den sür’atle Uhud’a gelip, mücâhid saflarına katıldı.

Uhud’a üç gün önce gelen müşrik ordusuna Ebû Süfyân kumanda ediyordu. Onlar Medîne’yi arkalarına alacak şekilde yerleştiler. Sağ kanattaki süvârilere Hâlid bin Velîd, sol kanattaki süvârilere de İkrime kumanda edecekti. Safvân bin Ümeyye’nin de süvâri birliklerinin başında vazife aldığı rivâyet edilmiştir. Müşrik sancağını Talha bin Ebî Talha taşıyordu.

İki ordu arasındaki güç dengesi çok farklıydı. Kureyş ordusu; sayı, silâh ve techizat yönünden, İslâm ordusunun dört mislinden fazlaydı.

Kureyş ordusunda; gürültü ve şamatadan geçilmiyor, intikam hırslarıyla gözleri dönen kadınlar def, dümbelek alıyor, şarkılar söyleyerek askeri savaşa teşvik ediyor, taptıkları putlardan yardım istiyorlardı.

Mücâhidlerin tarafında ise, duâlar ediliyor;

- Allahü ekber! Allahü ekber!... diye tekbirler getiriliyor, “Dîn-i İslâm”ın korunması ve yayılması için Allahü teâlâdan yardım talep ediliyordu.

Sevgili Peygamberimiz de, kahraman Eshâbını, cihâda, cenâb-ı Hakk’ın yolunda çarpışmaya teşvik ediyor, bu uğurda kazanacakları sevâbları anlatarak;

- Ey Eshâbım! Sayıları az olan kişilere, düşmanla çarpışmak güç gelir. Eğer onlar, sebât ve gayret gösterirlerse, Allahü teâlâ onları ferahlığa erdirir. Çünkü Allahü teâlâ, kendisine itâat edenlerle berâberdir... Allahü teâlânın size va’d ettiği mükâfâtı isteyiniz, buyuruyordu.

Uhud gazâsıyla ilgili âyet-i kerîmelerde de meâlen;

“İşte onların mükâfâtı, Rablerinden bir mağîret ve ağaçları altından ırmaklar akan Cennetlerdir. Onlar, orada ebediyyen kalacaklardır. Böyle yapanların, Allahü teâlâyâ ve Resûlüne itâat edenlerin mükâfâtı ne güzeldir!” buyuruluyordu. (Âl-i İmrân sûresi: 136)

Gönülleri îmânla dolu, gözlerinden cesâret kıvılcımları sıçrayan, şehîd olmak arzusuyla yanan Eshâb-ı kirâm yerlerinde duramıyor, bir an önce düşmana atılmak için emir bekliyordu.

Bedr gazâsında olduğu gibi Hazret-i Ali beyaz, Zübeyr bin Avvâm sarı, Ebû Dücâne de kırmızı renkteki sarıklarını başlarına bağladılar. Hazret-i Hamza da deve kuşu kanadından yapılmış tuğunu taktı.

İki ordu birbirlerine iyice yaklaştı. Artık heyecan son noktasına gelmişti. Biraz sonra, bir tarafta, Allahü teâlânın dînini yaymak için en yakınları ile savaşmaktan hiç tereddüt etmeyen İslâm mücâhidleri; diğer tarafta, bâtil yollarında ısrar eden İslâm düşmanları arasında büyük bir meydan savaşı başlayacaktı.

Bir ok atımı yaklaştıklarında, düşman saflarından devesini ileri süren zırhlı bir müşrik, mücâhidlerden, çarpışmak üzere er talebinde bulundu.

Herkesin kendisinden çekindiğini zannederek, dileğini üç defa tekrarladı.

Bunun üzerine İslâm ordusundan, uzun boylu, sarı sarıklı bir kahraman mücâhidin, yaya olarak meydana yürüdüğü görüldü. Bu, Peygamber “sallallahü aleyhi ve sellem” Efendimizin halasının oğlu Zübeyr bin Avvâm “radiyallahü anh” idi.

İslâm ordusundan;

“**Allahü ekber!...**” nidâları yükseliyor, Hazret-i Zübeyr’in muzaffer olması için duâ ediliyordu.

Zübeyr bin Avvâm’ın, müşrike yaklaşıp yaklaşmaz devesinin üzerine sıçradığı görüldü. Deve üzerinde müthiş bir mücadele başladı. Bu sırada sevgili Peygamber Efendimizin;

- **Onu yere düşür!** buyurduğu işitildi.

Hazret-i Zübeyr, bu emri alır almaz, râkibini aşağı itti. Arkasından kendi de atlayıp, kılıcını boynuna çaldı. Müşrikin tolgalı başı zırhlı gövdesinden ayrıldı. Efendimiz, Zübeyr hazretlerine duâ ettiler.

Sonra, müşriklerin sancakdârı Talha bin Ebî Talha meydana fırladı;

- İçinizde karşıma çıkacak bir kimse var mıdır? diye bağırdı.

Karşısına Allahü teâlânın aslanı Hazret-i Ali çıktı. Bir vuruşta, baştan ayağa zırhlara bürünmüş müşrik sancakdârının başını çenesine kadar yarıdı.

Bunu gören Sevgili Peygamberimiz;

- **Allahü ekber!... Allahü ekber!...** diye tekbir getirdi.

Buna Eshâb-ı kirâm da katılınca, tekbir sadâları yeri göğü inletti.

Sonra müşrik sancağının yere düştüğünü gören Talha’nın kardeşi Osman bin Ebî Talha, meydana koştu. Sancaklarını kaldırıp, er diledi. Onun karşısına da Hazret-i Hamza çıktı; “Yâ Allah!” diyerek Osman’ın omuzuna öyle bir kılıç indirdi ki, sancak tutan kolu kopan müşrik yere düşüp can verdi.¹²⁰

Bu kez de, müşrik sancağının yere düştüğünü gören Ebû Sa’d bin Ebî Talha yaya olarak meydana yürüdü. O da baştan ayağa zırhlı idi. Küfrün sancağını yerden kaldırdı ve İslâm ordusuna dönüp;

- Ben, Kusam’ın babasıyım. Benim karşıma kim çıkabilir? diyerek bağırmaya başladı.

Peygamber “sallallahü aleyhi ve sellem” Efendimiz, onun karşısına yine Hazret-i Ali’yi çıkardı.

Hazret-i Ali, o müşriki de öldürüp sancaklarını yere düşürdükten sonra, mücâhidlerin safları arasında yerini aldı.

Bundan sonra pek çok müşrik sıra ile meydana çıkıp yere düşen sancaklarını kal-

120 İbni Hişâm, Sire, II, 74; Vâkıdî, Megâzî, I, 227; İbni Sa’d, Tabakât, II, 41; Süheylî, Ravdû’l-ünf, III, 258.

dırarak, mücâhidlerden, karşılarına çıkacak yiğit taleb ettiler.

Fakat her defasında kahraman sahâbîler, Allahü teâlânın izniyle gâlip geldi. Her sancakdâr öldürüldüğünde, İslâm askerinden tekbir sadâları yükseliyor, düşman saf-larına büyük bir üzüntü ve yeis çöküyordu. Hattâ şamataları ayyuka çıkan müşrik kadınlar bile;

- Yazıklar olsun size!... diyerek kendi askerlerine bir taraftan hakâret ediyorlar, bir taraftan da;

- Daha ne duruyorsunuz?... diyerek savaşa teşvik ediyorlardı.

Bu kılıcın hakkını kim verir

Her iki tarafın yerinde duramadığı bir anda, Sevgili Peygamberimizin, elinde tuttuğu ve üzerinde;

Korkaklıkta ar, ilerlemekte şeref ve itibar var.

İnsan korkmakla kaderden kurtulmaz.

beyti yazılı olan kılıcını göstererek;

- **Bu kılıcı benden kim alır?** buyurduğu işitildi.

Bunu duyan Eshâb-ı kirâmdan birçokları hep birden almak için, ellerini uzattılar. Peygamber “sallallahü aleyhi ve sellem” Efendimiz tekrar;

- **Bunun hakkını vermek üzere kim alır?** buyurunca,

Eshâb-ı kirâm sustular ve geri durdular. Kılıcı harâretle isteyenlerden Zübeyr bin Avvâm;

- Ben alırım yâ Resûlallah, dedi. Peygamberimiz kılıcı Hazret-i Zübeyr’e vermedi. Hazret-i Ebû Bekr, Hazret-i Ömer, Hazret-i Ali’nin “radiyallahü anhüm” istekleri de Peygamberimiz tarafından kabûl edilmedi.

Ebû Dücâne;

- Yâ Resûlallah! Bu kılıcın hakkı nedir? diye sordu.

Sevgili Peygamberimiz;

- **Onun hakkı; eğilip bükülünceye kadar, onu düşmana vurmaktır. Onun hakkı, müslüman öldürmemen, onunla kâfirlerin önünden kaçmamandır. Onunla Allahü teâlâ sana zafer yahut şehîdlik nasîb edinceye kadar, Allah yolunda çarpışmandır,** buyurunca,

Ebû Dücâne;

- Yâ Resûlallah! Ben onun hakkını yerine getirmek üzere alıyorum, dedi.

Peygamberimiz de elindeki kılıcı ona teslîm etti.

Ebû Dücâne “radiyallahü anh” çok cesâretli, kahraman olduğu kadar, harp meydanlarında çok kurnaz davranır;

“Harb hiledir” hadîs-i şerîfine eksiksiz riâyet ederdi.

Ebû Dücâne hazretleri kılıcı alınca, harp meydanına doğru çalımli, vakârlı ve gururlu bir şekilde, beytler söyleyerek yürümeye başladı. Üzerinde, bir gömleği ve başında kırmızı sarığından başka bir şeyi yoktu.

Ebû Dücâne hazretlerinin bu yürüyüşü, Eshâb-ı kirâm arasında pek hoş karşılan-

madı. Bunun üzerine Peygamber Efendimiz;

- Bu bir yürüyüşdür ki, bu yerler (harp meydanları) dışında Allahü teâlânın gadabına sebeptir, buyurarak, yalnız düşmana karşı çalımlı yürümenin câiz olduğunu bildirdiler.

Daha fazla bekleyemeyen müşrik saflarından Hâlid bin Velîd, emrindeki kuvvetlerle hücumla kalktı.

Yerinde duramayan Eshâb-ı kirâma, Sevgili Peygamberimiz de hücum emrini verdiler. Bir anda;

- Allahü ekber! Allahü ekber! Allahü ekber! sadâları harp meydanını doldurmuştu.

En önde Hazret-i Hamza ellerindeki kılıçlarıyla, zırhsız kuvvetlerin başında olduğu hâlde her gelen kâfire kılıç sallamaya başladı. Büyük bir hırsla gelen Hâlid bin Velîd'in kuvvetleri, derhâl geriye püskürtüldü.

Hâlid bin Velîd, bu defa dağ geçidindeki yerden dolaşıp, arkadan vurmaya üzere geniş bir kavis çizerek Ayneyn tepesine vardı. Fakat Hazret-i Abdullah bin Cübeyr ve emrindeki elli yiğit, onları şiddetli bir ok atışıyla püskürttü.

Artık savaş kızışmıştı. Her iki taraf, olanca güçleriyle çarpışıyordu. Bir sahâbî, en az dört müşrik ile mücadele ederek, ilerlemeye çalışıyorlardı. Hazret-i Hamza, bir taraftan;

- Allahü ekber! Allahü ekber! nidâlarıyla sesleniyor, bir taraftan da;

- Ben, Allahü teâlânın aslanıyım! diyor ve düşmanı kıra kıra, ilerliyordu.

Safvân bin Ümeyye, etrafındakilere;

- Hamza nerededir? Bana gösteriniz, diyor, savaş meydanını araştırıyordu. Bir ara gözleri, iki kılıç ile vuruşan birini gördü ve;

- Bu çarpışan kim? diye sordu. Çevresindekiler;

- Aradığın kimse! Hamza! dediler. Safvân;

- Ben bugüne kadar kavmini öldürmek için saldıran, onun gibi hırslı ve gözü pek başka bir kimse görmedim, dedi.

Harbin iyice kızıştığı sırada Muhâcîrinden Zübeyr bin Avvâm, kılıcın kendisine verilmemesinden dolayı üzgün olduğundan, kendi kendine;

- Ben, Resûlullah'tan kılıcı istedim, lâkin Ebû Dücâne'ye verdi. Hâlbuki ben, halası Safiyye'nin oğluyum. Üstelik de Kureyşliyim. Hâlbuki önce ben istemiştim. Gidip bakayım Ebû Dücâne benden fazla ne yapacak? dedi.

Daha sonra Ebû Dücâne'yi tâkibe başladı. Ebû Dücâne hazretleri; **“Allahü ekber!”** diyerek tekbir alıyor, müşriklerden kime rastlarsa, onu vurup öldürüyordu.

Müşriklerin en azıllarından, iri cüsseli, her tarafı zırhlarla kaplı sâdece gözleri görünen biri, Ebû Dücâne ile karşılaştı. Evvelâ kendisi, Ebû Dücâne hazretlerine hücum etti. Ebû Dücâne, onun darbesinden kalkarıyla korundu. Müşrikin kılıcı Ebû Dücâne'nin kalkanına gömüldü. Kılıcına asıldı, fakat çıkaramadı. Sıra Ebû Dücâne'ye gelmişti. Bir kılıç darbesiyle râkibini öldürdü.

Bundan sora Ebû Dücâne, her önüne çıkan îmânsız devirerek, dağın eteğinde defleriyle müşrikleri kışkırtan kadınların yanına kadar geldi. Fakat kılıcını kaldırdığı hâlde, Ebû Süfyân'ın hanımı Hind'i öldürmekten vazgeçti.

Bunu gören Zübeyr bin Avvâm kendi kendine;

- Kılıcın kime verileceğini Allah ve Resûlü benden daha iyi bilir, diye söylendi.
- Vallahi ben ondan daha üstün çarpışan, vuruşan bir kimse görmedim, buyurdu.

Mikdâd bin Esved, Zübeyr bin Avvâm, Hazret-i Ali, Hazret-i Ömer, Talha bin Ubeydullah, Mus’ab bin Ümeyr hepsi de geçilmez birer kale gibiydiler.

Peygamber “sallallahü aleyhi ve sellem” Efendimizin düşmana çok yakın çarpıştığını, tekrar tekrar hücum ettiğini gören şanlı Eshâb, yerinde duramıyordu. Resûlullah’a bir zarar erişebilir diyerek, etrafına toplanıyorlar, zırhlara bürünmüş düşmana göz açtırmıyorlardı.

Bu sırada, Abdullah bin Amr hazretlerinin şehîd olduğu görüldü. Bu, Uhud’un ilk şehidiydi. Onun şehîd olduğunu gören arkadaşları aslan kesilerek, Allahü teâlânın rızası için düşmanın ortalarına dalmışlardı.

Savaşın çok kızıştığı bir anda yiğitliğin sembolü Hazret-i Abdullah bin Cahş ile okçuların piri Sa’d bin Ebî Vakkâs hazretleri karşılaştılar. Çeşitli yerlerinden yaralanmışlardı. Sa’d bin Ebî Vakkâs hazretleri diyor ki:

- Uhud’da, savaşın şiddetli bir ânıydı. Birdenbire Abdullah bin Cahş yanıma sokuldu, elimden tuttu ve beni bir kayanın dibine çekti. Bana;

- Şimdi burada sen duâ et, ben “Âmîn” diyeyim. Ben duâ edeyim, sen de “Âmîn, de! dedi. Ben de;

- Peki, dedim. Ben şöyle duâ ettim:

- Allah’ım, bana çok kuvvetli ve çetin düşmanları gönder. Onlarla kıyasıya vuruşayım. Hepsini öldüreyim. Gâzi olarak, geri döneyim. Benim yaptığım bu duâya bütün kalbiyle; “Âmîn” dedi.

Sonra kendisi duâ etmeye başladı;

- Allah’ım, bana zorlu düşmanlar gönder kıyasıya onlarla vuruşayım. Cihâdın hakkını vereyim. Hepsini öldüreyim. Sonunda biri beni şehîd etsin. Sonra dudaklarımı, burnumu, kulaklarımı kessin. Kanlar içinde senin huzûruna geleyim. Sen; “Abdullah! Dudaklarını, burnunu, kulaklarını ne yaptın?” diye sorduğunda; “Allah’ım, ben onlarla çok kusur işledim, yerinde kullanamadım. Huzûruna getirmeye utandım. Sevgili Peygamberimin bulunduğu bir savaşta, toza toprağa bulandım, öyle geldim” diyeyim, dedi.

Gönlüm böyle bir duâya “Âmîn” demeyi arzu etmiyordu. Fakat o istediği ve önceden söz verdiğim için, istemeyerek; “Âmîn” dedim.

Daha sonra, kılıçlarımızı çekerek savaşa devam ettik. İkimiz de önümüze geleni öldürüyorduk. O, son derece bahâdırâne saldırıyor ve düşman saflarını darmadağın ediyordu. Düşmana tekrar tekrar vuruyor, şehîd olmak için tükenmez bir arzu ile yeniden saldırıyordu.

“Allahü ekber! Allahü ekber!...” diye çarpışırken kılıcı kırıldı.

O anda Sevgili Peygamberimiz ona bir hurma dalı uzatarak, savaşa devam etmesini emretti. Bu dal bir mucize olarak kılıç oldu ve önüne gelenle vuruşmaya devâm etti. Pek çok düşman öldürdü.

Savaşın sonuna doğru Ebû’l-Hakem isminde bir müşrikin attığı oklarla arzu ettiği şehâdete kavuştu. Şehîd olunca, kâfirler cesedine hücum ederek; burnunu, dudakla-

rını ve kulaklarını kestiler. Her tarafı kana boyandı.”

Mücâhidler safında, kılıcının kınını kırıp;

- Ölmek, kaçıktan çok daha iyidir! diyerek müşriklerin arasına yalın kılıç dalan Kazman, nice yiğitlikler, kahramanlıklar gösterdi. Tek başına yedi-sekiz kâfir öldürdü. Sonunda yaralanıp yere düştü. Eshâb-ı kirâm, onun bu kahramanlığına şaşıp, Peygamber Efendimize bildirince;

- **O Cehennemliktir**, buyurdular.

Katâde bin Nu'mân hazretleri, Kazman'ın yanına varıp;

- Ey Kazman! Şehâdet sana mübârek olsun! deyince, Kazman;

- Ben din gayreti için değil; Kureyşlilerin Medîne'ye gelip, hurmalığını harâb etmemeleri için döğüşüm! dedi.

Sonra ok ile bilek damarlarını delip, intihâr etti.

Peygamber “sallallahü aleyhi ve sellem” Efendimizin;

- **O Cehennemliktir!** buyurmasının hikmeti anlaşıldı.

Savaşın başındanberi, başta âlemlerin efendisi Sevgili Peygamberimiz olmak üzere, bütün Eshâb-ı kirâm büyük bir mücâdele verdiler. Şiddetli taarruzlar ile müşrik ordusunu geriye püskürttüler. Taştan, ağaçtan yaptıkları ve “Lât, Uzzâ, Hübel!” diye taptıkları putlardan fayda ve yardım isteyen müşrik gürûhu, mücâhidlerin bu kahramanlıkları karşısında bozulup kaçmaya başladı. Onları harbe teşvik etmek için gelen kadınlar, feryâtlar kopararak, kaçan askerlere yetişmeye çalışıyorlardı.

Kureyşli müşrikler, harp meydanını terk edip yanlarında getirdikleri malları bırakıp Mekke'ye doğru kaçmaya başlayınca, İslâm askerleri sevinerek, Allahü teâlânın kendilerine va'd ettiği zafere kavuştukları için hamdettiler. Sayı ve kuvvetçe kat kat üstünlüklerine rağmen müşrikler, müslümanlar karşısında perişân olmuşlardı. Birbirlerini çiğneyerek kaçarlarken, şanlı Eshâb da kovalıyor, yetiştiklerini vurarak öldürüyordu.

Bu hengâmede yeni evlenen Hanzala bin Ebû Âmir hazretleri, atı ile kaçmaya çalışan müşrik ordusunun başkumandanı Ebû Süfyân'a yetişti. Atının bacaklarına kılıç vurarak atı yere çöktetti. Yere düşen Ebû Süfyân, bütün gücüyle;

- Ey Kureyşliler!... Yetişin!... Ben Ebû Süfyân'ım! Hanzala beni kılıçla doğramak istiyor!... diye feryâda başladı.

Onunla birlikte kaçmaya çalışan müşrikler, bu hâli gördükleri hâlde can derdine düşmüşler, kumandanları ile ilgilenmemişlerdi.

Ancak, o anda Hazret-i Hanzala'nın hemen arkasında bulunan Şeddâd bin Esved müşriki, mızrağını Hanzala'nın arkasına sapladı. Hazret-i Hanzala;

- **Allahü ekber!** diyerek bir hamle yapmak istediye de yere yıkılıp şehîd oldu ve mübârek rûhu Cennet'e uçtu.

Resûl-i ekrem “sallallahü aleyhi ve sellem” Efendimiz;

- **Ben, Hanzala'yı, meleklerin, gökle yer arasında, gümüş bir tepsi içinde yağmur suyu ile yıkadıklarını gördüm**, buyurdu.

Ebû Üseydî şöyle anlattı:

- Resûlullah'ın bu sözünü işitince, Hanzala'nın yanına vardım. Başından yağmur suyu damlıyordu. Dönüp bunu Resûl-i ekreme haber verdim. Hazret-i Hanzala'ya, **“Gasîl-ül-melâike”** yâni meleklerin yıkadığı kimse dediler.

Müşriklerin kaçtığını gören Ayneyn geçidindeki okçuların bâzıları, harbin bittiğini zannederek yerlerini terk ettiler. Kumandanları Abdullah bin Cübeyr ve on iki kişi yerlerinde kaldılar.

Hazret-i Ali'nin yiğitliği

Bu esnâda tetikte bekleyen, her fırsatı değerlendirmeye çalışan Kureyş okçu birlik kumandanı Hâlid bin Velîd, geçitteki mücâhidlerin azaldığını görünce, emrindeki süvârleri harekete geçirdi. İkrime bin Ebî Cehil'le birlikte bir anda Ayneyn geçidine geldiler.

Abdullah bin Cübeyr hazretleri ile vefâkar, sâdık arkadaşları saf hâlinde dizilip açıldılar. Sadaklarındaki oklar bitinceye kadar düşmana ok yağdırdılar. Sonra mızraklarıyla, göğüs göğüse gelince de; “**Allahü ekber! Allahü ekber!**” diye diye kılıçlarıyla nice kahramanlıklar gösterdiler, îmânlı ile îmânsızlar arasında, bire yirmibeş gibi çok nisbetsiz bir durum vardı. Şanlı Eshâb-ı kirâm, Peygamberlerinin emrini yerine getirmek için, kanlarının son damlasına kadar çarpıştılar. Birbiri arkasından şehâdet şerbetini içip, mübârek vücûdları toprağa düştü ve ruhları Cennet'e uçtu (radiyallahü anhüm).

Müşrikler, kinlerinden Hazret-i Abdullah'ın elbisesini soyarak, mübârek vücûdunu mızraklarla delik deşik ettiler. Karnını yarıp, iç organlarını dışarı çıkardılar.

Hâlid bin Velîd ve İkrime, geçitteki mücâhidleri şehîd edince, sür'atle İslâm ordusunun arkasından saldırdılar. Eshâb-ı kirâm, bir anda arkalarında, peydâ olan düşmanı görünce, toparlanmaya fırsat bulamadı. Çünkü birçoğu silâhlarını bile bırakmıştı. Her şey birden bire değişti. Önde kaçan Kureyşli müşrikler, Hâlid bin Velîd'in arkadan hücûma geçtiğini görünce, tekrar döndüler.

Mücâhidler, iki ateş arasında kalmıştı. Düşman önden ve arkadan hücûma geçerek mücâhidleri sıkıştırmaya başladı. Sahâbenin birbirleriyle irtibatları kesildi. Dağılmak mecbûriyetinde kaldılar.

Hazret-i Ali şöyle anlattı: “**Aralarında İkrime bin Ebî Cehil'in de bulunduğu bir müşrik birliğinin ortasına daldım. Etrafımı sardılar, çoğunu kılıçtan geçirdim. Başka bir birliğin içine daldım, onlardan da pek çoğunu saf dışı ettim. Ecelim gelmediği için bana bir şey olmamıştı. Bir ara Resûlullah'ı göremedim. Kendi kendime; “Yemîn ederim ki, O, harp meydanını bırakıp gidecek bir kimse değildir. Her hâlde Allahü teâlâ yaptığımız uygunsuz hareketlerden dolayı O'nu aramızdan çekip, kaldırmıştır! Artık benim için çarpışa çarpışa ölmekten başka yol kalmamıştır”** dedim ve kılıcımın kınını kırdım. Müşriklerin üzerine hücûm edip, onları dağıttığımda, Resûlullah'ın onların arasında kaldığını gördüm. Anladım ki, Resûlullah'ı, Allahü teâlâ melekleriyle koruyordu.”

Düşman askerleri, Resûl-i ekrem “sallallahü aleyhi ve sellem” Efendimizin yanına kadar yaklaşmışlardı. Durum çok tehlikeliydi. Sevgili Peygamberimiz, tıpkı yalçın bir dağ gibi duruyor, sebât ediyor, yerinden ayrılmıyordu. Bir taraftan düşmanla çarpışıyor, diğer taraftan da dağılan Eshâbını toparlamaya çalışarak;

- Ey filân, bana doğru gel! Ey filân, bana doğru gel! Ben Resûlullah'ım. Bana dönüp gelene Cennet var, buyuruyordu.

Hazret-i Ebû Bekr, hazret-i Ömer, Abdurrahmân bin Avf, Talha bin Ubeydullah,

Ali bin Ebî Tâlib, Zübeyr bin Avvâm, Ebû Dücâne, Ebû Ubeyde bin Cerrâh, Sa'd bin Mu'âz, Sa'd bin Ebî Vakkâs, Habbâb bin Münzir, Üseyd bin Hudayr, Sehl bin Hanîf, Âsım bin Sâbit, Hâris bin Simme “radiyallahü anhüm” bir anda Sevgili Peygamberimizin etrafında halkalanıp O’nu korumak için canlı bir kale duvarı meydana getirdiler. Bu sırada Abbâs bin Ubâde hazretlerinin, dağılan Eshâb-ı kirâmın toplanması için;

- Ey kardeşlerim! Bu uğradığımız musîbet, Peygamberimizin emrini yerine getirmeyişimizin bir neticesidir. Dağılmayınız! Peygamberimizin etrafına geliniz! Eğer bizler, koruyucuların yanında yer almaz da, Resûlullah’a bir zarar gelmesine sebep olursak, artık Rabbimizin katında bizim için ileri sürülecek bir mâzeret bulunmaz, diye bağırıldığı duyuldu.

Hazret-i Abbâs bin Ubâde, yanında Hârice bin Zeyd ve Evs bin Erkâm olduğu hâlde, düşmanın içine “**Allahü ekber!**” nidâları ile yalın kılıç daldılar. Resûlullah’ın uğrunda, O’nu korumak için kahramanca çarpıştılar. Hârice bin Zeyd, on dokuz yerinden yara almıştı. Diğerlerinin de ondan az değildi. Nitekim üçü de çok özledikleri şehîdlik mertebesine ulaştılar.

Eshâb-ı kirâm, bu çok tehlikeli anda, Peygamber Efendimizin etrafında yavaş yavaş toplanmaya başladı.

Müşrikler, Sevgili Peygamberimizi ve O’na gövdelerini siper eden şanlı Eshâbını çember içine aldılar. Her taraftan birlik hâlinde ilerleyerek çemberi daraltıyorlardı. Kureyşlilerden bir grubun ileri atıldığını gören Âlemlerin efendisi, yanında bulunan ve canlarını fedâ etmeye hazır olan Eshâbına;

- **Şu birliği kim karşılar?** buyurunca.

Vehb bin Kâbus hazretlerinin;

- Canım sana fedâ olsun yâ Resûlallah! Ben karşılarım, deyip, ileri fırladığı görüldü. Allahü teâlânın şerefli ismini dilinden düşürmeyen bu kahraman, yalın kılıç müşriklerin arasına daldı. Peygamber Efendimiz;

- **Seni Cennet’le müjdelerim,** buyurdu.

Onun düşman karşısında gösterdiği sebât ve gayretini görünce de;

- **Allah’ım! Ona rahmet eyle! Ona acı,** buyurdular.

Müşriklerin Hazret-i Vehb’i ortalarına alıp mızrakla şehîd ettiklerini gören Sa’d bin Ebî Vakkâs, ona yardım etmek için ileri atıldı, düşmanın ortasına girip, görülmemiş kahramanlıklar gösterdi. Birçok kâfiri saf dışı etti. Diğerlerini de geri püskürterek, sevgili Peygamberinin yanına geldi. Resûl-i ekrem “sallallahü aleyhi ve sellem” Efendimiz, Hazret-i Vehb için;

- **Ben senden râzıyım. Allahü teâlâ da râzı olsun,** buyurdular.

Habîb-i ekrem Efendimiz, mücâhidlerin çemberini yarıp, kendisine doğru bir müşrik bölüğünün ilerlediğini görünce, Hazret-i Ali’ye;

- **Onlara hücum et,** buyurdular.

Hazret-i Ali, hücum edip, Amr bin Abdullah’ı öldürüp, diğerlerini kaçırdı. Kılıcı kırılınca, Peygamberimiz, Zülfikâr’ı ona verdi. Başka bir grup gelirken, Peygamber Efendimiz;

- **Yâ Ali! Bunların şerrini benden def eyle,** buyurdular.

Canını Resûlullah’a fedâ eden Allahü teâlânın Arslan’ı, derhâl hücumla geçti. Şeybe bin Mâlik’i öldürüp, diğerlerini geri püskürttü.

O anda Cebrâil aleyhisselâm gelip, Peygamber Efendimize;

- **Yâ Resûlallah! Bu iş, Ali'den zuhûr eden fevkalâde bir civan mertliktir,** deyince Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem” Efendimiz;

- **O benden, ben de ondanım,** buyurdular. Cebrâil aleyhisselâm da,

- **Ben de ikinizdenim”** dedi. O esnâda bir ses;

- **Ali gibi yiğit, Zülfikâr gibi kılıç bulunmaz,** diyordu.

Müşrikler, Sevgili Peygamberimizin yanına yaklaşamıyacaklarını anlayınca, ok atmaya başladılar. Atılan oklar, ya üzerinden geçiyor, ya önüne, ya sağına veya soluna düşüyordu.

Düşmanı geriye püskürtmek için canlarını dişine takarak çarpışan Eshâb-ı kirâm, bu hâli görür görmez, Âlemlerin efendisinin etrafına toplanarak, gelen oklara mübârek vücûdlarını siper etmeye başladılar.

Peygamber Efendimiz Eshâbına, okla mukâbele etmelerini emir buyurunca, sahâbîler de düşmana ok atmaya başladılar.

Sevgili Peygamberimiz, Sa'd bin Ebî Vakkâs hazretlerini önüne oturtular. Çok keskin nişancı olan Hazret-i Sa'd süratle, peş peşe düşmana ok yağdırmaya başladı. Sadağından yâni ok çantasından her ok çekişte;

- **Yâ Rabbî! Bu senin okundur. Onunla düşmanı vur!** diyor,

Peygamber “sallallahü aleyhi ve sellem” Efendimiz de;

- **Allah'ım! Sa'd'ın duâsını kabûl et! Allah'ım! Sa'd'ın okunu doğrult!... Devâm et, Sa'd! Devâm et! Anam-babam sana fedâ olsun!** buyuruyordu.

Bu şekilde her ok atışta, Peygamber Efendimiz aynı duâlarını tekrar ediyorlardı.

Hazret-i Sa'd'ın oku bitince, Sevgili Peygamberimiz, kendi oklarını ona verip attırdı. Sa'd bin Ebî Vakkâs hazretlerinin her oku ya bir düşmana veya bindiği hayvana isâbet ediyordu.

Müşriklerin attıkları oklara karşı Ebû Talha hazretleri, Sevgili Peygamberimizin önünü kapatarak, gelecek her oka kendi vücûdu ve kalkanı ile siper oluyor, arada bir düşmanı şaşkına çeviren nâralar atıyordu. Peygamber “sallallahü aleyhi ve sellem” Efendimiz;

- **Asker içinde Ebû Talha'nın sesi, yüz kişiden hayırlıdır,** buyurdu.

Ebû Talha fırsat buldukça, müşriklere ok atmaktan geri durmuyor, sert ve çok serî ok atıyor, attığı boşa gitmiyordu. Attığı okları Resûl-i ekrem Efendimiz, merâk edip, mübârek başını yukarı kaldırdıkça, Ebû Talha, Resûlullah'a bir ok isabet eder korkusuyla;

- **Anam-babam canım sana fedâ olsun yâ Resûlallah! Mübârek başınızı kaldırmayınız. Size bir düşman oku isabet edip zarar vermesin! Vücûdum, mübârek vücûduna siper ve sana fedâdır! Beni boğazlamadıkça, sana ulaşamazlar! Ben ölmedikçe, size bir şey olmaz!...** diyerek Sevgili Peygamberimizi kendi nefesine tercih ederdi.

Uhud meydanının her tarafında amansız, müthiş bir çarpışma bütün şiddetiyle devâm ediyor, bâzıları atlı, bâzıları da yaya olarak î mân-küfür mücâdelesini sürdürüyorlardı.

Eshâb-ı kirâm daha toparlanamamıştı. Peygamber Efendimizin etrafında ancak otuz kadar sahâbî, pervâne gibi dönüyor; gelen oklara, mızraklara, kılıçlara kendi vücûdlarını kalkan ediyorlardı. Tek arzuları; Peygamber Efendimizin emrini yerine

getirmek ve O'na gelecek her türlü zararı uzaklaştırmaktı.

Yiğitlerin serdârı Hazret-i Hamza, o hengâmede Peygamber “sallallahü aleyhi ve sellem” Efendimizden ayrı düşmüş, bir kalabalığın ortasında iki elinde iki kılıç ile çarpışıyor; **“Allahü ekber!...”** nidâlarıyla düşmanın kalbine korku salıyordu. Şimdiye kadar, tek başına tam otuz bir müşrik öldürmüş, pek çoğunu da ya kolundan veya bacağından etmişti. Ortasına düştüğü müşrik sürüsünü dağıttığı bir sırada, Sibâ’ bin Ümmü Enmâr;

- Bana karşı koyabilecek bir yiğit var mı? diyerek Hazret-i Hamza’ya meydan okudu. Hazret-i Hamza;

- Yanıma gel ey sünnetçi kadının oğlu! Demek sen Allah’a ve Resûlüne meydan okuyorsun öyle mi? deyip, onu göz açtırmadan bacaklarından tutup yere serdi.

Üzerine çöküp, kafasını gövdesinden ayırdıktan sonra, karşı kayanın arkasında henüz müslüman olmayan Vahşi’nin elinde mızrak ile kendisine nişan aldığını gördü. Derhâl üzerine yürüdü, önündeki sellerin açtığı çukura gelince, ayağı kaydı ve arkası üstü düştü. O anda karnından zırhı açılmıştı. Fırsatı yakalayan Vahşi, mızrağını fırlattı!... Mızrak, uçarak Hazret-i Hamza’nın mübârek vücûduna saplandı ve diğer taraftan çıktı. Kahramanların büyüğü; **“Allah’ım!”** diyerek oraya çöktü. Şehîd olmuş, özlediği makâma kavuşmuştu. Allahü teâlânın yolunda, sevgili Peygamberinin uğrunda canını fedâ etmişti **“radiyallahü anh.”**

Bu sırada, düşman saflarında birisi;

- Ey Kureyş cemâati! Akrabâlık haklarını gözetmeyen, kavminizi bölen Muhammed ile çarpışmaktan geri durmayınız. Eğer Muhammed kurtulursa, ben kurtulmayayım!... diyerek müşrikleri Kâinâtın efendisine **“sallallahü aleyhi ve sellem”** saldırı-maya teşvik ediyordu.

Bu ses, Âsım bin Ebî Avf’ın idi. Ebû Dücâne hazretleri bu sesi işitmişti. Çarpışa çarpışa, Âsım bin Ebî Avf’ı buldu ve hemen öldürdü. Fakat arkasındaki müşrik Ma’bed, bütün gücüyle kılıcını Hazret-i Ebû Dücâne’ye salladı. Allahü teâlânın bir ihsânı olarak anî ve çok çabuk bir hareketle yere çöken Ebû Dücâne, öldürücü dar-beden kurtuldu. Derhâl kalkıp, kılıcını Ma’bed’e vurarak öldürdü.

Kureyşli müşriklerin hedefleri, Âlemlerin efendisi idi. O’na yaklaşabilmek için bütün güçlerini harcıyorlardı. Fakat, etrafında pervâne gibi dönen, bir zarar olur korkusu ile canlarını fedâ etmekten zerre kadar kaçınmayan şanlı, şerefli Eshâbı bir türlü geçemiyorlardı. Bu kahraman otuz yiğit, Resûlullah Efendimizin önünde;

- **Yâ Resûlallah! Yanından hiç ayrılmamak üzere yüzümüz, mübârek yüzünün önünde siper ve kalkan; vücûdumuz, mübârek vücûduna fedâdır; yeter ki sen selâmette ol!** dediler.

Müşrikler, gruplar hâlinde hücum ediyorlardı. Fahr-i âlem **“sallallahü aleyhi ve sellem”** Efendimiz, yanında bulunan ve vücûdlarını kendisine siper eden kahraman Eshâbına, bir grubu göstererek;

- **Allahü teâlânın yolunda vücûdunu bize kim fedâ eder?** buyurunca, Medîneli beş sahâbî ileri fırlamıştı.

Bu kahraman pervaneler Resûlullah Efendimizin mübârek gözleri önünde; tek-birler alarak, döne döne çarpıştılar. Nihâyet bunlardan dördü hemencecik orada şehîd oldu. Beşincisi on dört yerinden yaralanıp yere düşünce, Âlemlerin efendisi;

- **Onu, benim yanıma yaklaştırınız,** buyurdu.

Vücûdunun her yerinden kanlar akıyordu. Sevgili Peygamberimiz oturarak, mübârek ayaklarını başına yastık yaptılar. O hâlde şehîd olmak şerefine kavuşan bu mutlu sahâbî, Umâre bin Yezîd hazretleriydi.

Talha bin Ubeydullah'ın kahramanlığı

Müşriklerin iyice yaklaştıkları bir sırada, Peygamberimiz;

- **Şunları kim karşılar, kim durdurur?** buyurdu.

Talha bin Ubeydullah hazretleri;

- Ben! Yâ Resûlallah! deyip, ileri atılmak istedi. Peygamber Efendimiz;

- **Senin gibi daha kim var?** buyurdular. Medîneli sahâbîlerden biri;

- Yâ Resûlallah! Ben! diyerek izin istedi.

Sevgili “sallallahü aleyhi ve sellem” Peygamberimiz;

- **Haydi, sen karşıla**, buyurunca, ileri fırladı ve müşriklerin üzerine atıldı. Eşine rastlanmadık kahramanlıklar gösterdi. Bir kaç îmânsız öldürdükten sonra şehâdet şerbetini içti.

Resûl-i ekrem Efendimiz, yine;

- **Şunlara kim karşı koyar?** buyurdular.

Herkesten önce, yine Talha hazretleri çıktı. Peygamber Efendimiz;

- **Senin gibi daha kim var?** diye sorunca, Ensârdan bir mübârek;

- Ben karşılarım yâ Resûlallah, dedi. Peygamberimiz;

- **Haydi onları sen karşıla**, buyurdular.

O da müşriklerle çarpışa çarpışa şehîd oldu. Bu şekilde Peygamber “sallallahü aleyhi ve sellem” Efendimizin o anda yanında bulunan bütün sahâbîler, vuruşa vuruşa şehâdete erdiler.

Kâinâtın sultânı Efendimizin o anda yanında Talha bin Ubeydullah hazretlerinden başka kimse kalmamıştı. **Hazret-i Talha, Resûlullah Efendimize bir zarar erişir diye endişe ediyor, dört bir tarafa koşuyor, kâfirlerle kıyasıya çarpışıyordu. Onun bu kadar serî kılıç sallaması, bir anda Resûlullah'ın her tarafındaki düşmana karşılık vermesi, ok, mızrak ve kılıç darbelerine vücûdunu kalkan yapması eşine rastlanmayacak bir hâdiseydi. Hazret-i Talha, pervâne gibi dönüyor, kendisine değen kılıçlara hiç aldırıyordu. Dileği, Kâinâtın sultânını korumak, bu uğurda diğer kardeşleri gibi şehîd olmaktı. Vücûdunda yara almayan yer kalmamıştı, elbisesinde kandan başka bir şey görünmez olmuştu. Fakat o buna rağmen dört tarafa birden yetişiyordu. O sırada Hazret-i Ebû Bekr ve Sa'd bin Ebî Vakkâs hazretleri, Resûl-i ekrem Efendimizin yanına yetiştiler.**

Yiğitlerin efendisi Hazret-i Talha da bu arada kan kaybından sıcak toprağa düşüp bayıldı. Her yeri kılıç, mızrak ve ok darbeleriyle delik deşikti. Altmışaltı büyük, sayılamayacak kadar da küçük yarası vardı.

Sevgili Peygamberimiz, Hazret-i Ebû Bekr'e, hemen Hazret-i Talha'ya yardıma koşmasını emrettiler. Hazret-i Ebû Bekr-i Sıddîk, Hazret-i Talha'nın ayılması için mübârek yüzüne su serpti. Talha bin Ubeydullah hazretleri ayılır ayılmaz;

- **Yâ Ebâ Bekr! Resûlullah sıhhatte mi?** diyerek sevgi ve bağlılığın en güzelini gösterdi. Resûl-i ekremi sevmek, canını, O'nun mübârek vücûduna fedâ etmek ancak bu kadar olurdu. Hazret-i Ebû Bekr;

- Resûlullah iyidir. Beni O gönderdi, deyince Talha rahat bir nefes alıp;

- **Allahü teâlâya sonsuz şükürler olsun. O sağ olduktan sonra her musîbet hiçtir,** dedi.

O sırada bir kaç sahâbe daha oraya yetişmişlerdi.

Âlemlerin efendisi, Muhammed Mustafâ “sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem” Efendimiz, Hazret-i Talha’nın yanına teşrif ettiler. Yaralı mücâhid, Resûlullah’ı sağ olarak görünce, sevincinden ağladı.

Peygamber Efendimiz, onun vücudunun her tarafını mübârek elleriyle mesh ettikten sonra, ellerini açıp;

- **Allah’ım! Ona şifâ ver, kuvvet ihsân eyle, diye duâ buyurdular.**

Resûl-i ekrem Efendimizin bir mûcizesi olarak, Hazret-i Talha sapa sağlam ayağa kalktı ve tekrar düşmanla harbetmeye başladı.

Sevgili Peygamberimiz onun için;

- **Uhud günü, yeryüzünde sağımda Cebrâil’den, solumda da Talha bin Ubeydullah’dan başka bana yakın bir kimsenin bulunmadığını gördüm. Yeryüzünde gezen Cennetlik bir kimseye bakmak isteyen, Talha bin Ubeydullah’a baksın,** buyurdular.

Bütün cephede çarpışma, olanca şiddeti ile devam ediyordu. Hazret-i Nesibe Hatun kocası ve oğullarıyla birlikte ailecek düşmana karşı bütün güçleriyle fevkalâde şecaat ve kahramanlıkla çarpşıyorlardı. Savaşın bu şiddetli ânında Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem” Efendimizin etrafında Eshâbın azaldığını gören Nesibe hatun süratle Efendimizin yardımına koştu. Şimdi Peygamber Efendimizin etrafında Ebû Dücâne, sancakdâr Mus’ab bin Umeyr, Talha bin Ubeydullah ve Nesibe Hâtûn vardı ve müşriklere karşı Resûlullah Efendimizi koruyorlardı.

Düşmanın asıl hedefi Sevgili Peygamberimizdi. Nesibe hatun kendilerine iyice yaklaşan bir müşrik süvarisiyle çarpışmaya başladı. Birkaç yerinden yaralanmasına rağmen onu atından düşürüp öldürdü. Nesibe hatun kendi yarasına aldırıyor, Peygamber “sallallahü aleyhi ve sellem” Efendimizi korumak için canını dişine takıyor, eline geçirdiği kılıç, kalkan, mızrak ne varsa onlarla düşmana hücum ediyordu.

Tepeden tırnağa silâhlı ve zırhlar içerisinde olan ve miğferi bulunan azılı müşrik Abdullah bin Hüneyd, Sevgili Peygamberimizi görünce, atını mahmuzladı.

- Ben Züheyr’in oğluyum. Bana Muhammed’i gösteriniz. Ya ben O’nu öldürürüm, yâhud O’nun yanında ölürüm! diye bağııyordu.

Atını, Peygamber “sallallahü aleyhi ve sellem” Efendimizin üzerine doğru sürerken, Ebû Dücâne hazretleri önüne gerildi ve;

- **Gel bakalım! Ben vücûdumla, Muhammed aleyhisselâmın mübârek vücudunu koruyan bir kişiyim. Beni çiğnemedikçe, O’na ulaşamazsın!** dedi. Atın ayaklarına kılıcını vurup, Abdullah bin Hüneyd’i yere düşürdü ve kılıcını kaldırarak;

- Al, bu da Hareşe’nin oğlundan, deyip, bir vuruşta yere serdi.

Hâdiseyi seyreden Âlemlerin efendisi;

- **Allah’ım! Hareşe’nin oğlundan (Ebû Dücâne’den) ben nasıl râzı isem, sen de öyle râzı ol,** diyerek duâ buyurdu.

Müşriklerden çok keskin bir nişancı ve her attığını vuran bir okçu olan Mâlik bin Züheyr, her yerde Peygamber Efendimizi arıyor, bir fırsatını bulup ok ile vurmak istiyordu. Resûlullah Efendimizin yakınlarına gelip, yayını gerdi ve Sevgili Peygam-

berimizin mübârek başını hedef alarak okunu fırlattı. Göz açıp kapayınca kadar zaman yoktu. Hazret-i Talha ânında elini açarak hedef oldu. Ok, Hazret-i Talha’nın avucuna saplandı ve elini parçaladı. Parmaklarının bütün sinirleri kesildi, elinin kemikleri kırıldı. Olanları Fahr-i âlem “sallallahü aleyhi ve sellem” Efendimizde görmüş, çok üzülmüştü ve:

- **Eğer** (beni korumak için elini oka uzatırken) **Bismillah deseydin, insanlar sana bakışırken, melekler seni göklere yükseltirdi**, buyurmuşlardı.

O esnada zırhlı bir müşrik Nesibe Hatun’un üzerine yürüyüp bir kılıç vurdu. Kalkaniyle korunan Nesibe Hatun müşrikle çarpışmaya başladı. Bunu gören Sevgili Peygamberimiz, oğlu Abdullah’a,

- **Ey Ümmü Ümare’nin oğlu! Annene, annene yardım et**, diye seslendi.

Abdullah hemen annesi Nesibe Hatun’ın yardımına koştu ve müşriki öldürdüler. Fakat Abdullah sol kolundan yaralanmıştı. Nesibe Hatun oğlunun yaralarını sararken Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem” Efendimiz ona bakıp,

- **Ey Ümmü Ümare!.. Senin katlandığın bu şeylere kim katlanabilir?** buyurdu...

Mekkeli müşriklerden; Abdullah bin Kamîa, Übey bin Halef, Utbe bin Ebî Vakkâs, Abdullah bin Şihâb-ı Zührî ismindeki dört müşrik, Resûl-i ekrem “sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem” Efendimizin hayâtına son vermek için anlaşıp, yemîn etmişlerdi.

Bu sıkışık anda Resûlullah Efendimiz, yanındaki bir kaç sahâbîyle kıyasıyla düşmanla mücâdele ediyorlardı. Peygamber “sallallahü aleyhi ve sellem” Efendimizin önünde, sancakdâr Mus’ab bin Umeyr hazretleri vardı.

Hazret-i Mus’ab vücûduna giydiği zırhdan dolayı Sevgili Peygamberimize çok benziyordu. O da sağ elinde İslâm sancağı olduğu hâlde müşriklerle müthiş bir mücâdeleye girişmişti. Bu sırada zırhlara bürünmüş olan İbn-i Kamîa, atlı olarak oraya yaklaştı. Âvâzı çıktığı kadar;

- Bana Muhammed’i gösteriniz. O kurtulursa ben kurtulmayayım! diye bağırarak, Peygamber Efendimize doğru atını mahmuzladı.

Hazret-i Mus’ab ile Nesibe Hâtun karşı koyup, vücûdlarını Peygamber “sallallahü aleyhi ve sellem” Efendimize siper yaparak çarpışmaya başladılar. Bu kâfire ne kadar kılıç vurdularsa, zırhından dolayı tesir etmedi. İbn-i Kamîa, Nesibe Hâtun’a bir kılıç vurarak omuzunu parçaladı. Sonra Hazret-i Mus’ab’ın sancak tutan sağ eline kılıcını indirdi. Sağ eli kesilen Mus’ab bin Umeyr, canından üstün tuttuğı mübârek İslâm sancağını yere düşürmeden sol eline aldı. O esnada;

“Muhammed aleyhisselâm Resûldür. Ondan önce de Resûller gelmiştir” meâlindeki (Âl-i İmrân sûresi: 144) âyet-i kerîmeyi okuyordu.

İbn-i Kamîa, bu defa kılıcını Hazret-i Mus’ab’ın sol eline indirdi. Sol eli de kesilen şanlı sancakdâr, İslâm sancağını yere düşürmüyordu. Kahraman sahâbî, sancağı kolları ile tutup gövdesine bastırarak dalgalandırmaya devâm etti. İbn-i Kamîa, bu defa mızrağını şanlı sahâbînin vücûduna sapladı. O da, diğer arkadaşları gibi şehid olarak âhirete göçmüştü.

Hazret-i Mus’ab yere düşerken, şanlı İslâm sancağı yere düşürülmemiş, onu hemen Mus’ab’ın sûretine giren bir melek kapmıştı. Sevgili Peygamberimiz;

- **İleri yâ Mus’ab! İleri!** buyurduğunda, sancağı tutan melek;

- **Ben Mus’ab değilim**, dedi.

O zaman, Kâinâtın sultânı Efendimiz onun melek olduğunu anlayıp, sancağı

Hazret-i Ali'ye verdi.

İbn-i Kamîa ise, Hazret-i Mus'ab'ı, Peygamber Efendimiz zannettiği için acele müşriklerin arasına vardı ve;

- Muhammed'i öldürdüm! diyerek bağırmaya başladı.

Bunu işiten müşrikler, hedeflerine ulaşmanın verdiği haz ile daha da azgınlaştılar. Hâdisenin aslını bilemeyen Eshâb-ı kirâmın ise, eli ayağı tutmaz olmuştu. Ortalıkta mâtem havası esiyordu. Hazret-i Ömer'in bile elleri iki yana düşmüş, arkadaşlarıyla olduğu yere oturakalmışlardı. Enes bin Nadr onları o hâlde görünce;

- Niçin oturuyorsunuz? diye sordu.

Onlar da;

- Resûlullah şehîd edilmiş!... diye cevap verdiler.

Hazret-i Enes bin Nadr da;

- Resûlullah şehîd edildiyse, O'nun Rabbi (Allahü teâlâ) bâkîdir. Resûlullah'dan sonra biz sağ kalıp da ne yapacağız! Haydi kalkınız! Peygamber Efendimizin çarpışarak mübârek canını fedâ ettiği şey için, biz de canımızı fedâ edelim, dedi ve kılıcının kınını kırıp;

"Allahü ekber!..." nidâlarıyla yalın kılıç düşmanın ortasına daldı. Küffârdan birçoklarını kırdı ve şehîd oldu. Sâdece yüzünde yetmiş yara vardı. Vücûdunda sayısız yara olduğu için, onu kız kardeşinden başkası tanıyamamıştı.

Eshâb-ı kirâmın pek çoğu dağılmış, bir kısmı da şehâdete ermişti. Onların bu dağınıklığından istifâde eden müşrikler, Resûl-i ekrem "sallallahü aleyhi ve sellem" Efendimizin etrafına toplanmışlardı. Taşla, kılıçla iki cihânın sultânını şehîd etmeye çalışıyorlardı. Üzerinde iki zırhı olduğu için, darbeler, tesir etmiyordu.

Utbe bin Ebî Vakkâs'ın attığı taşlar, Sevgili Peygamberimizin mübârek yüzüne değdi ve alt dudağı yaralandı. Alt çenesindeki mübârek sağ rebâiyye yâni kesici dışı kırıldı.

O sırada İbn-i Kamîa denilen müşrik de geldi ve kılıcını Âlemlerin efendisinin mübârek başına vurdu. Sevgili Peygamberimizin miğferi parçalandı, iki halkası da mübârek şakaklarına battı. Yine İbn-i Kamîa'nın vurduğu bir kılıç ile mübârek omuzundan yaralandılar ve müslümanları düşürmek için Ebû Âmir'in kazdığı derin çukura yanı üzere düştüler. Sevgili Peygamberimiz, hâin İbn-i Kamîa için;

- **Allahü teâlâ seni zelil ve perişân etsin!** diye duâ ettiler.

İbn-i Kamîa pek ziyâde sevinip;

- Muhammed'i öldürdüm! Muhammed'i öldürdüm!... diye bağırarak, Ebû Süfyan'ın yanına gitti.

Müşrikler hedeflerine ulaşmışlardı! Artık Peygamberimizle ilgilenmiyorlardı. Peygamber "sallallahü aleyhi ve sellem" Efendimizin bulunduğu çukurun etrafından çekilmişler, Eshâb-ı kirâm ile çarpışmaya koyulmuşlardı.

Resûl-i ekrem "sallallahü aleyhi ve sellem" Efendimiz, çukura düştüğünde, mübârek yanakları kanıyordu. Mübârek ellerini yüzüne sürünce, ellerinin ve sakal-ı şerîfinin kana boyandığını gördüler. Bir damla yere düşmeden Cebrâil aleyhisselâm yetişip, o mübârek kanı kaptı ve dedi ki:

- **Yâ Habîballah! Allahü teâlânın hakkı için, eğer bu kandan bir damla yere düşse, kıyâmete kadar yerde ot bitmezdi.**

Fahr-i âlem Efendimiz de;

- **Eğer benden bir damla kan yere düşerse, gökten azâb nâzil olur. Yâ Rabbi! Kavmimi affet! Çünkü onlar bilmiyorlar,** buyurarak, kendisini öldürmeğe kalkan, mübârek vücûduna kılıç vurup, mübârek dişlerini kıran ve mübârek yüzünü kana boyayan kimselerin hidâyete gelmesi için duâ ediyorlardı.

Bu esnada, Ka'b bin Mâlik hazretleri;

- Ey müslümanlar! Müjde! İşte Resûlullah burada!... diye yüksek sesle bağıırıyordu. Bu sesi işiten şanlı Eshâb yeniden hayat bulmuş gibi sevinçle oraya koştu.

Hazret-i Ali ile Talha bin Ubeydullah derhâl oraya gelerek çukurdan çıkardılar. Hazret-i Ebû Ubeyde bin Cerrâh, Sevgili Peygamberimizin mübârek şakaklarına bakan miğferin halkalarını dişleriyle çekerek çıkardı. Bu demir parçalarını çıkarırken iki ön dişi de çıktı.

Eshâb-ı kirâmdan Mâlik bin Sinân hazretleri, Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem” Efendimizin mübârek yüzlerinden sızan kanı emdiler. Bunun üzerine Peygamber Efendimiz;

- **Kanım kanına karışan kimseye Cehennem ateşi dokunmaz,** buyurdular.

Müşrikler, tekrar üstlerine gelmeye başladılar. Eshâb-ı kirâm, Peygamber Efendimize yeniden kavuşmanın sevinci ile bir anda Resûlullah Efendimizin etrafında halka olup; hiç bir müşrik bırakmadılar.

Peygamber Efendimize artık birşey yapamayacaklarını anlayan müşrikler, dağın tepesine çıkmaya başladılar.

İki cihânın sultânı, yanında bulunan Sa'd bin Ebî Vakkâs hazretlerine;

- **Onları geri çevir,** buyurdu. Hazret-i Sa'd;

- Yâ Resûlallah! Yanımda sâdece bir okum var. Bununla nasıl geri çevireyim? diye suâl eyleyince, Resûl-i ekrem Efendimiz, tekrar aynı emri verdiler. Bunun üzerine okçuların pîri Sa'd bin Ebî Vakkâs hazretleri, elini çantasına götürüp, okunu attı. Hedefini bulan ok bir müşriki devirdi. Elini tekrar ok çantasına uzattığında, bir ok daha olduğunu gördü. Dikkat etti, bu ok, biraz önceki oktu. Bir müşrik daha öldü. Bu hâl, defalarca sürdü. Sevgili Peygamberimizin bir mûcizesi olarak, Hazret-i Sa'd, her defasında ok çantasında bir evvelki attığı oku bulmuştu. Peş peşe adamlarının öldürüldüğünü gören Kureyşliler, dağa çıkmaktan vazgeçtiler. Aşağı inip geriye çekildiler.

İçlerinden Übey bin Halef, atını, Peygamber “sallallahü aleyhi ve sellem” Efendimize doğru sürerek;

- Nerededir, o peygamber olduğunu iddia eden kişi? Karşıma çıksın da, benimle çarpışsın! diye bağırmaya başladı.

Eshâb-ı kirâm, ona karşı çıkmak istediye de, Sevgili Peygamberimiz müsâde etmedi. Hâris bin Simme hazretlerinin mızrağını alıp ileri çıktılar. Übey alçağı atını mahmuzlayıp;

- Ey Muhammed! Sen kurtulursan, ben kurtulmayayım, diyerek yaklaştı.

Tepeden tırnağa zırhlara bürünmüştü. Âlemlerin efendisi, elindeki mızrağı Übey'in boynuna fırlattı. Mızrak uçarak, miğferi ile zırh yakası arasından boynuna saplandı. Übey, sığır gibi böğürerek atından yere yuvarlandı. Kaburga kemikleri kırıldı. Müşrikler, onu kaldırıp, götürdüler. Yolda;

- Muhammed beni öldürdü!... diyerek bağıra bağıra cân verdi.

Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem” Efendimiz, yanındaki Eshâbı ile Uhud

kayalıklarına doğru çıkmaya başladılar. Kayaların yanına varınca, yukarı çıkmak istediler. Ziyâdesiyle yorulduğu, üst üste iki zırh giydiği ve mübârek vücûduna yetmişden ziyâde kılıç vurulduğu için tâkat getiremediler. Bunun üzerine hazret-i Talha, Peygamber Efendimizi sırtına alarak kayaların üzerine çıkardı. Sevgili Peygamberimiz;

- **Talha, Resûlullah’a yardım ettiği zaman Cennet ona vâcib oldu,** buyurdular. Hiç mecâlleri kalmadığından, öğle namazını oturarak edâ ettiler.

Dağın eteklerinde sahâbîler, her biri bir aslan kesilmiş, müşriklerin üzerine atılıyorlardı. Peygamberimize kılıç vuranlara, dünyâyı zindan yapmışlardı. Bir ara Hâtîb bin Beltea, Sevgili Peygamberimizin yanına geldi ve;

- Canım sana fedâ olsun yâ Resûlallah! Sana bunu kim yaptı! diye suâl eyledi. Efendimiz “sallallahü aleyhi ve sellem”;

- **Utbe bin Ebî Vakkâs, bana taş atıp yüzüme vurdu ve rebâiyye dişimi kırdı,** buyurunca, Hazret-i Hâtîb;

- Yâ Resûlallah! O, ne tarafa gitti! diye tekrar sordu. Peygamber Efendimiz, işâretle gittiği tarafı gösterdiler. Hazret-i Hâtîb, derhâl o tarafa koştu. Araya araya Utbe’yi buldu. Atından düşürüp, bir vuruşta başını kesti ve Resûlullah’ın huzûruna getirip müjde verdi. Peygamber Efendimiz de;

- **Allahü teâlâ senden râzı olsun. Allahü teâlâ senden râzı olsun,** buyurarak, ona duâ ettiler.

Müşrikler, derlenip toparlanan ve yeniden hücumâ geçen Eshâb-ı kirâm karşısında tutunamadılar. Otuza yakın ölü vererek, harp meydanını terk edip Mekke’ye doğru yola koyuldular.

Peygamber “sallallahü aleyhi ve sellem” Efendimizin şehîd olduğu şâyiası Medîne’ye ulaşmıştı. Hazret-i Fâtîma, Hazret-i Âişe, Ümmü Süleym, Ümmü Eymen, Hamne binti Caşş, Küaybe gibi hanımlar Uhud’a koştular “radıyallahü anhünne.”

Hazret-i Fâtîma, babası Peygamber Efendimizi yaralı görünce ağladı. Resûlullah Efendimiz, onu tesellî ettiler. Hazret-i Ali kalkanı ile su getirdi. Fâtîma vâlidemiz, o su ile Peygamber Efendimizin mübârek yüzünü ve kanları yıkadı. Fakat yüzünün kanı dinmiyordu. Hazret-i Fâtîma bir hasır parçasını yakıp, külünü yaraya basınca, kan durdu.

Sonra harp meydanına indiler. Önce yaralılar tesbit edilerek, yaraları sarıldı. Müşrikler, bâzı şehîdlerimizi tanınmaz hâle getirmişlerdi. Kulak, burun ve diğer âzâlarını kesmiş, karınlarını yarmışlardı. Abdullah bin Caşş hazretleri bunlar arasında idi. Bu hâli gören Sevgili Peygamberimiz ve Eshâbı çok üzüldüler. En güzîde sahâbîleri şehâdet şerbetini içmiş, Uhud topraklarını kanlarıyla sulayarak Cennet’e uçmuşlardı. Fakat şehîdlere yapılan bu muâmele, dayanılacak gibi değildi. Peygamber “sallallahü aleyhi ve sellem” Efendimizin yanı sıra bütün sahâbîlerin hüzünle içleri burkuluyordu. Bu manzara karşısında, Âlemlerin efendisi ağladı. Mübârek gözlerinden yaşlar akdığı hâlde;

- **Ben, şu şehîdlerin, Allahü teâlânın yolunda canlarını fedâ ettiklerine kıyâmet günü şahidlik edeceğim. Onları kanlarıyla gömünüz. Vallahi, kıyâmet günü mahşere yaraları kanayarak gelecekler. Kanlarının rengi kan rengi, kolları da misk kokusu olacaktır,** buyurdu.

Sevgili Peygamberimiz;

- **Hamza'yı göremiyorum. Onun hâli nice oldu,** buyurdular.

Hazret-i Ali arayıp buldu. Peygamber Efendimiz oraya varıp akla gelmedik bir manzara ile karşılaşınca dayanamadılar. Hazret-i Hamza'nın kulakları, burnu ve sâir âzâları kesilmiş, yüzü tanınmaz hâle getirilmiş, karnı yarılmış, ciğerleri çıkarılmıştı. Peygamber “sallallahü aleyhi ve sellem” Efendimiz mübârek gözlerinden yaşlar aktığı hâlde Hazret-i Hamza'ya hitâben;

- **Ey Hamza! Hiç bir zaman, hiçbir kimse, senin kadar musîbete uğramamış ve uğramayacaktır. Ey Resûlullah'ın amcası! Ey Allahü teâlânın ve Resûlünün aslanı Hamza! Ey hayırlar işleyen Hamza! Ey Resûlullah'a koruyucu olan Hamza! Allahü teâlâ sana râhmet eylesin!...** buyurdu.

Bu sırada, karşıdan telaş içinde gelen bir kadın görüldü. Bu, Sevgili Peygamberimizin halası Hazret-i Safiyye vâlidemizdi. O da, diğer hanımlar gibi Resûlullah Efendimizin şehîd olduğu şâyiasını işitince, herşeyi unutmuş, koşa koşa Uhud'a gelmişti.

Resûl-i ekrem Efendimiz halasını görünce, şehîdlerin hâline dayanamaz düşüncesi ile oğlu Zübeyr bin Avvâm hazretlerine;

- **Annemi geri çevir, kardeşinin cesedini görmesin,** buyurdu.

Hazret-i Zübeyr koşarak annesinin yanına vardı. Mübârek Hâtun heyecanla;

- Oğlum! Resûlullah'dan haber ver!... dedi.

Yanlarına Hazret-i Ali de gelmişti. O;

- Resûlullah hamdolsun iyidir, deyince ferâhladı, fakat;

- O'nu bana gösterin, demekten kendini alamadı.

Hazret-i Ali, Âlemlerin efendisini işaretle gösterdi. Hazret-i Safiyye vâlidemiz, iki cihânın güneşini sağ olarak görünce, çok sevindi ve Allahü teâlâyâ hamd eyledi. Bu defa, kardeşi Hazret-i Hamza'nın durumunu görmek için ileri yürümek istedi. Oğlu Zübeyr;

- **Anneciğim! Resûlullah geri dönmenizi emrediyor, deyince Hazret-i Safiyye vâlidemiz;**

- Eğer ona yapılanı bana göstermemek için geri döneceksem, zâten ben kardeşimin cesedinin kesilip biçildiğini öğrenmiş bulunuyorum. O, bu hâle Allahü teâlâ yolunda uğramış bulunuyor. Biz, bu yolda daha beterlerine de râzıyız. Sevâbını Allahü teâlâdan bekleyeceğiz. İnşâallah sabredip, katlanacağız, dedi.

Zübeyr bin Avvâm hazretleri gelip bunu bildirince, Peygamber “sallallahü aleyhi ve sellem” Efendimiz;

- **Öyle ise bırak görsün,** buyurdu.

Hazret-i Safiyye, Hazret-i Hamza'nın cesedinin yanına oturdu ve sessizce ağladı.

Hazret-i Safiyye gelirken yanında iki hırka getirmişti. Onları çıkarıp;

- Bunları kardeşim Hamza için getirdim, ona sarınız, dedi.

“**Seyyid-üş-şühedâ**” yâni şehîdlerin efendisi olan Hazret-i Hamza'yı bu hırkalardan biri ile kefenlediler.

Habîbullah Efendimiz, sancakdâr Mus'ab bin Umeyr'in başucuna geldiler. Hazret-i Mus'ab'ın elleri kesilmiş, pek çok yerinden yara almıştı. Etrafı kan gölü hâlindeydi. Peygamber Efendimiz, burada da çok hüznünlendiler ve bu aziz şehîdlere

hitâben, Ahzâb sûresinden 23. âyet-i kerîmeyi okudular. Meâlen;

“Mü’minlerden öyle erler vardır ki, Onlar Allahü teâlâyâ verdikleri sözde sadâkat gösterdiler. Onlardan bâzıları şehîd oluncaya kadar çarpışacağına dâir verdiği sözü yerine getirdi (şehîd oldu). Kimisi de şehîd olmayı bekliyor. Onlar verdikleri sözü aslâ değiştirmediler.”

Peygamber Efendimiz, bundan sonra da şöyle buyurdu;

- Allahü teâlânın Resûlü de şâhiddir ki, siz kıyâmet günü Allahü teâlânın huzûrunda şehîd olarak haşrolunacaksınız.

Daha sonra, yanındakilere dönüp;

- Bunları ziyâret ediniz. Kendilerine selâm veriniz. Allahü teâlâyâ yemîn ederim ki, kim bunlara bu dünyâda selâm verirse, kıyâmette bu azîz şehîdler kendilerine mukâbil selâm vereceklerdir.

Mus’ab bin Umeyr hazretlerine kefen olacak bir şey bulamadılar. Kendi kaftanını mübârek vücûdunu tam örtmüyordu. Baş tarafına örtseler ayakları, ayak tarafına örtseler başı açıktaki kalıyordu. Habîb-i ekrem “sallallahü aleyhi ve sellem” Efendimiz;

- Baş tarafını kaftanla, ayaklarını ise ızdır otu ile örtünüz, buyurdular.

Hayâtını İslâm’a hizmetle geçiren ve bu uğurda şehîdlik mertebesine kavuşan bu mutlu sahâbî, dünyâdan yarım kefen ile ayrıldı.

Diğer şehîdler, namazları kılınıp, kanlı elbiseleri ile ikişer üçer bir kabre konarak defnedildiler (radiyallahü anhüm).

Uhud gazâsında yetmiş şehîd verilmişti. Bunlardan altmış dördü Ensârdan, altısı Muhâcirlerden idi.

Eshâb-ı kirâmın çoğunun akrabaları şehîd olmuştu. Bu sebeple, gönülleri yaralı idi. Kalanları tesellî için, Habîb-i ekrem “sallallahü aleyhi ve sellem” Efendimiz buyurdular ki:

- Vallahi, Eshâbımla birlikte ben de şehîd olup, Uhud dağının bağrında geceleme ne kadar isterdim. Kardeşleriniz şehîd oldukları zaman, Allahü teâlâ onların rûhlarını yeşil kuşların kursaklarına koydu. Onlar, Cennet’in ırmaklarına gelir, sularından içerler. Meyvelerinden yerler. Cennet’in dört bir bucağını seyrederler. Gülistanlarında uçarlar. Daha sonra Arş-ı âlâ altına asılan, altun kandillerin içine girip akşamlarlar. Onlar, böyle yiyecek ve içeceklerin hoşluğunu, güzelliğini görünce; “Keşke, Allahü teâlânın, bize neler ikram ettiğini kardeşlerimiz bilselerdi de, cihâddan çekinmeseler, çarpışmaktan korkup, düşmandan yüz çevirmeselerdi, derler. Allahü teâlâ da;

- Ben sizin ahvâlinizi onlara bildiririm, buyurdu.

(Ve Cenâb-ı Hak âyet-i kerîme indirip meâlen şöyle buyurdu): **“Sakın Allahü teâlânın yolunda şehîd olanları ölümler sanmayınız! Doğrusu onlar diridirler, Rableri katında rızıklandırılmaktadırlar. Öyle ki, Allahü teâlânın kendilerine verdiği (ihsân ettiği şehîdlik mertebesiyle) sevinç içindedirler. Arkalarından (şehîdlikle) henüz kendilerine katılamayanlar hakkında da; “Onlara hiç bir korku yoktur ve onlar mahzûn da olmayacaklardır” diye müjde vermek isterler. Onlar, Allahü teâlâdan gelen bir ni’met ve bir lutuf sebebiyle Allahü teâlânın,**

mü'minlere olan mükâfâtını zâyî etmeyeceği müjdesi ile neş'elenirler” buyurdu. (Âl-i İmrân sûresi: 169-171) **Allahü teâlâ, onlara görünüp; “Ey kullarım! Canınız neyi çekiyorsa, söyleyiniz, size onu fazlasıyla tattırayım”** buyurur. Onlar da; **“Ey Rabbimiz! Senin bize ihsân ettiğin nîmetlerden daha üstün bir nîmet yok ki, onu isteyelim. Biz, Cennet'te istediğimiz şeylerden yeyip duruyoruz. Ancak biz istesek; rûhlarımızın cesedlerimize geri çevrilip dünyâyâ döndürülmemizi ve senin yolunda çarpışarak tekrar öldürülmemizi isteriz”** derler.”

Artık burada yapılacak bir şey kalmamıştı. Derlenip toparlandılar. Cihâd-ı fî sebîlillah yâni Allahü teâlânın dînini yaymak için geldikleri Uhud'da, târihin eşsiz bir gazâsı yapılmıştı. Gözlerin göremeyeceği, hayâlleri aşan Eshâb-ı kirâmın nice kahramanlıklarına şâhid olunmuş, küffâra bir ders daha verilmişti.

Âlemlerin efendisi “sallallahü aleyhi ve sellem”, mübârek Eshâbıyla nûrlu Medîne'ye doğru hareket ettiler. Harre mevkiine geldiklerinde, Eshâbını saf hâline geçirip, mübârek ellerini kaldırmak, Allahü teâlâyâ yalvarmaya ve şöyle duâ etmeye başladılar,

- Allah'ım! Hamd ve sena en çok sanadır. Allah'ım! Senin dalâlette bıraktığını hidâyete erdirecek, hidâyete erdirdiğini de saptıracak yoktur... Allah'ım! Bize îmânı sevdîr. Kalblerimizi îmân ile süsle. Bizi, küfür, azgınlık ve taşkınlıktan nefret ettir. Din ve dünyâmıza zararlı olan şeyleri bilenlerden, doğru yola erenlerden eyle. Allah'ım! Bizleri; müslüman olarak yaşat ve müslüman olarak öldür. Bizi, sâlihler ve iyiler zümresine ilhâk eyle. Çünkü onlar, ne şeref ve haysiyetlerini kaybedenlerdir, ne de dinlerinden dönenlerdir. Allah'ım! Senin Resûlünü yalanlayan, senin yolundan yüz çeviren, Peygamberinle harbeden kâfirlerin de cezâlarını ver! Onlara hak ve hakikat olan azâbını indir!... Âmîn!

Eshâb-ı kirâm da, **“Âmîn! Âmîn”** diyerek bu duâyâ iştirak ettiler.

Sevgili Peygamberimiz, Eshâbıyla Medîne'ye yaklaşmışlardı. Medîne'de kalan kadınlar, çocuklar yollara dökülmüş, merâk ve hüzn ile gelen ordunun içinde Kâinâtın efendisini görmeye çalışıyorlardı. O'nun, cihânı aydınlatan nûrlu yüzünü görünce, Allahü teâlâyâ hamd ediyorlardı. Sonra, gözler orduya takılıyor, babalar, efendiler, oğullar, dayı ve amcalar aranıyordu. Göremezlerse... gözyaşlarını tutamıyorlardı. Eshâbının bu hüznü hâlini gören merhâmet deryâsı Resûl-i ekrem “sallallahü aleyhi ve sellem” Efendimiz de çok üzülüyor, mübârek gözlerinden yaş akıttıyorlardı.

Bir ara Sa'd bin Mu'âz hazretlerinin annesi Kebşe hâtunun, Peygamber Efendimize yaklaştığı görüldü. Uhud'da, oğlu Amr şehîd olmuştu. Huzûr-ı saâdete geldiğinde;

- Anam-babam, canım sana fedâ olsun yâ Resûlallah! Elhamdülillah ki, seni sağ sâlim olarak gördüm. Sen selâmette olduktan sonra, bütün felâketler bana hiç gelir! dedi.

Ciğerpâresi oğlunu sormadı. Sevgili Peygamberimiz ona, oğlu Amr için baş sağlığı diledikten sonra;

- Ey Sa'd'ın annesi! Sana ve onun ev halkına müjdeler olsun ki, onlardan şehîd düşenlerin hepsi de Cennet'te toplandılar ve birbirlerine arkadaş oldular.

Onlar, ev halkına da şefâat edeceklerdir, buyurdu.

Kebşe hâtûn;

- Allahü teâlâdan gelen her şeye râzıyız yâ Resûlallah! Bu müjdelerden sonra artık onlar için kim ağlar! Siz, geride kalanlar için duâ buyurunuz, dedi. Âlemlerin efendisi de;

- Allah'ım! Onların kalblerinde bulunan üzüntüleri gider! Arkada kalanlarını da, geride kalmışların en hayırlısı eyle! diye duâ buyurdular.

Peygamber “sallallahü aleyhi ve sellem” Efendimiz, Eshâbına, insanda bulunan kötü huylarla mücâdeleyi kasederek;

- (Ey Eshâbım! Şimdi) küçük cihâddan döndük, büyük cihâda başlayacağız, buyurdular.

Sonra, herkesin evlerinde istirahatete çekilmelerini ve yaralıların yaralarını tedavi etmelerini tavsiye ettiler. Kendileri de yaralı idi. Doğruca, saâdethânelerine gittiler.

Uhud Meydanı

1. Uhud Dağı 2. İslâm ordusunun karargâhı 3. Kureyş ordusunun karargâhı 4. Savaşın yapıldığı alan 5. Okçular Tepesi 6. Halid bin Velid'in İslâm ordusuna hücum ettiği güzergâh 7. Hazret-i Hamza'nın şehid düştüğü yer 8. Peygamber Efendimizin tedavi edildiği yer 9. Peygamber Efendimizin Uhud Gazvesi sonrası öğle ve ikindi namazlarını kıldığı yer [Mescid-i Fesih] 10. Peygamber Efendimizin Uhud Günü öğle namazı kıldığı yer [Ayneyn Mescidi] 11. Hazret-i Hamza, Abdullah bin Cahş ve Mus'ab bin Umeyr'in kabirleri 12. İkinci şehidlik

Hamra-ül Esed gazâsı

Resûl-i ekrem “sallallahü aleyhi ve sellem” Efendimiz Medîne’ye döndüğünde, müşriklerin her an geri dönüp Medîne’yi basabilecekleri ihtimâli olduğundan tedbir aldı. Uhud Gazâsı’nın ertesi Pazartesi günü, yaralı oldukları hâlde, müslümanların dünkü harpten dolayı zayıf düşmediğini bildirmek, düşmana gözdağı vererek Medîne’ye tekrar dönmelerini önlemek için, Bilâl-i Habeşî’ye;

- Resûlullah, size düşmanı takip etmeyi emrediyor! Dün, Uhud’da bizimle beraber çarpışmayanlar gelmeyecek, sâdece çarpışmaya katılanlar geleceklerdir, de! buyurdu.

O da, Eshâba bu emri duyurunca, çoğu yaralı oldukları hâlde derhâl hazırlandılar. Hattâ ağır yaralı olan Abdullah ile Râfi isimli kardeşler, Resûl-i ekrem Efendimizin bu dâvetini iştir iştirmez, bütün ağrı ve sızılarına rağmen,

- Resûlullah ile gazâyâ çıkma fırsatını kaçırarak mıyız yoksa? diyerek mücâhidlerin saflarına koştular.

Sevgili Peygamberimiz “sallallahü aleyhi ve sellem”, şanlı Eshâbıyla müşrikleri takibe başladılar. Revha denilen mevkîde, müşriklerin toplanarak, Medîne’ye baskın yapmak ve müslümanları yok etmek için karar aldıklarını öğrendiler. Bu tedbirin de, Peygamber Efendimizin bir mucizesi olduğu ortaya çıktı.

Müşrikler, Resûl-i ekrem Efendimizin üzerlerine doğru geldiğini duyunca, korkarak, bulundukları yeri terk edip Mekke’ye döndüler.

Peygamber Efendimiz, onları Hamrâ-ül Esed denilen yere kadar tâkib ettiler. Müşriklerden iki kişi yakalandı. Burada üç gün kaldılar, sonra Medîne’ye geri döndüler.

Allahü teâlâ, Hamrâ-ül Esed’e giden bu şerefli Eshâbı, âyet-i kerîmesinde meâlen şöyle medhetti:

“Yaralandıktan sonra, yine Allahü teâlânın ve Peygamberinin dâvetine koşanlar ve hele onlardan iyilik edip fenâlıktan sakınanlar için, çok büyük bir mükâfât vardır.” (Âl-i İmrân sûresi: 172)

Uhud’da, Sevgili Peygamberimizi öldürmeye yemîn edenlerden İbn-i Kamîa, Mekke’ye döndüğünde, bir gün koyunlarına bakmak için dağa çıkmıştı. Dağın tepesinde koyunlarını buldu. İçlerinden bir koç, sür’atle koşarak İbn-i Kamîa’ya tosla- mağa başladı. Vura vura İbn-i Kamîa’yı parçalayarak öldürdü.

Abdullah Şihâb-ı Zührî’yi de, Mekke’ye giderken, beyaz benekli bir yılan ısıarak öldürdü.

Peygamber “sallallahü aleyhi ve sellem” Efendimize kasdedenlerin hepsi bir sene içinde cezâlarını görüp öldüler.

Reci’ vak’ası

Uhud gazâsının has okçularından Âsım bin Sâbit hazretleri, bu gazâda müşriklerden Mûsâfî bin Talha ile kardeşi Hâris’i öldürmüştü. Anneleri çok kin gütmekle meşhur olan Sülâfe binti Sa’d, oğullarının ikisini öldüren Âsım bin Sâbit hazretlerinin başını getirene, yüz deve vereceğini va’d etti. Hazret-i Âsım’ın kafatasında şarab içmeye and içti.

Ayrıca Resûlullah Efendimizin gönderdiği bir seriyyede, Abdullah bin Üneys’in,

Lıhyânoğullarından Hâlid bin Süfyân'ı öldürmesi sebebiyle, Lıhyânoğulları, Adel ve Kare kabîleleriyle anlaştı.

Mekke-i mükerreme civârında bulunan bu iki kabîle bir plan yapıp, elçiler hazırladılar. Onlara;

- Müslüman olduğunuzu söylersiniz. Zekât vereceğiz, bunu almak ve bize İslâm'ı öğretmek üzere muallim istiyoruz dersiniz. Gelenlerin bir kısmını öldürür, öcümüzü alırız. Bir kısmını da Mekke'ye götürüp Kureyş'e satarız, dediler.

Hicretin dördüncü yılının Safer ayında, bu iki kabîleden altı veya yedi kişilik bir heyet, Peygamber “sallallahü aleyhi ve sellem” Efendimize gelerek;

- Müslüman olduk, bize Kur'ân-ı kerîmi ve dîni öğretecek muallimler gönder, dediler.

Bu sırada Sevgili Peygamberimiz, Mekkeli müşriklerin savaş hazırlığı içinde olup olmadıklarını kontrol etmek üzere, on kişiden meydana gelen bir seriyye hazırlamıştı. Adel ve Kare kabîlesinden de böyle bir heyetin gelip muallim istemeleri üzerine, durumu araştırmak, inceleyip, bildirmek üzere bu on kişilik keşif kolunu gelenlerle birlikte gönderdi.

Eshâb-ı kirâmdan kurulan bu seriyyede; **Mersed bin Ebî Mersed, Hâlid bin Ebî Bükeyr, Âsım bin Sâbit, Hubeyb bin Adiy, Zeyd bin Desinne, Abdullah bin Târik, Mu'attib (Mugir) bin Ubeyd** ve isimleri bilinmeyen üç sahâbî “radiyallahü anhüm” daha vardı.

Bu keşif kolu, gündüzleri gizlenip, geceleri yürümek sûretiyle bir seher vakti Recî' suyunun başına geldiler. Orada bir müddet dinlenip, Acve denilen iyi cins Medîne hurmasından yediler. Sonra oradan ayrılarak, yakınlarındaki bir dağa çıkıp gizlendiler.

Recî' Suyu

Huzeyl kabîlesinden koyun güden bir kadın da Reci’ suyunun başına gelmişti. Hurma çekirdeklerini görüp, Medîne hurması yendiğini anladı.

- Buraya Medîne’den gelenler olmuş, diye bağırarak, kabîlesine haber verdi.

Bu sırada Eshâb-ı kirâm’dan bu on kişilik seriyyenin yanında bulunan Adel ve Kare kabîlesinin heyetinden biri, bir bahâne ile yanlarından ayrıldı. Hemen Lihyânoğullarına gidip, haber verdi.

Lihyânoğulları bu haber üzerine harekete geçtiler. Yüzü okçu olmak üzere, iki yüz kişilik bir kuvveti bu küçük seriyyenin üzerine gönderdiler. Gelen bu müşrik sürüsü, Hazret-i Âsım bin Sâbit ve arkadaşlarını dağın tepesinde bularak kuşattı. Bu arada, on sahâbînin ahvâlini, müşriklere haber veren kişi de onlara katıldı.

Eshâb-ı kirâm, o anda aldatıldıklarını anladılar ve harbe karar vererek, kılıçlarını çektiler. Bunu anlayan müşrikler, onları kandırmaya çalışıp;

- Eğer yanımıza inerseniz, hiç birinizi öldürmeyeceğiz. Kesin söz veriyoruz. Vallahi sizleri öldürmek istemiyoruz. Fakat size karşı Mekkelilerden fidye koparmak istiyoruz, dediler.

Âsım bin Sâbit, Mersed bin Ebî Mersed ve Hâlid bin Ebî Bükeyr “radıyallahü anhüm”;

- Müşriklerin sözlerini ve ahidlerini hiç bir zaman kabûl etmeyiz, diyerek bütün tekliflerini reddettiler. Âsım bin Sâbit hazretleri;

- Hiç bir zaman müşriklerin himâyelerini kabûl etmemeye yemîn ettim. Vallahi onların himâyelerine ve sözlerine kanarak aşağı inip de teslîm olmam, dedi.

Ellerini açtı;

- **Allah’ım! Peygamberini durumumuzdan haberdâr et**, diyerek duâ etti. Allahü teâlâ, Hazret-i Âsım’ın duâsını kabûl buyurdu ve Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem” Efendimizi, onlardan haberdâr etti.

Hazret-i Âsım, müşriklere;

- Biz ölmekten korkmayız. Çünkü dînimizde basîretliyiz (ölünce şehîd olur Cennet’e gideriz), buyurdu. Müşriklerin reîsi;

- Ey Âsım! Kendini ve arkadaşlarını zâyî etme, teslîm ol! deyince;

Âsım bin Sâbit, okla karşılık verdi. Ok atarken;

Ben güçlüyüm hiç eksikim yok.

Yayımın kalın teli gerilmiştir.

Ölüm hak, hayat boş ve geçicidir.

Mukadderâtın hepsi başa gelicidir.

İnsanlar ergeç Allah’a rücû’ edicidir.

Eğer ben sizinle çarpışmazsam;

Anam, (üzüntüsünden) aklını kaybeder.

mısralarını okuyordu.

Âsım’ın sadağında yedi ok vardı. Attığı her ok ile bir müşriki öldürdü. Oku bitince, birçoğunu da mızrağıyla delik deşik etti. Fakat mızrağı da kırıldı. Hemen kılıcını sıyırdı, kınını kırıp attı. (Bu; ölünceye kadar döğüşeceğim, teslîm olmayacağım mânâsına gelirdi.) Sonra da;

- Ey Allah'ım! Ben bugüne kadar senin dînini hıfz ettim. Senden, bugünün sonunda benim vücudumu koruyup, hıfzetmeni niyâz ediyorum, diye duâ etti.

Hazret-i Âsım bin Sâbit'in ve diğer sahâbîlerin; "Allahü ekber!" nidâları, dağları inletiyordu. İki yüz kişiye karşı on mücâhid ölesiye çarpışıyor, yanlarına yaklaşanlar, yaptıklarının cezasını görüyorlardı.

Âsım (radiyallahü anh), en sonunda iki ayağından yaralanıp yere düştü. Kâfirler, ondan çok korktukları için, yere düşünce bile yanına yaklaşamadılar ve uzaktan ok atarak şehîd ettiler. O gün oradaki on sahâbîden yedisi şehîd, üçü de esir edildi.

Lihyânoğulları, Sülâfe binti Sa'd'a satmak için, Âsım bin Sâbit'in mübârek başını kesmek istediler. Fakat Allahü teâlâ, Hazret-i Âsım bin Sâbit'in duâsını kabûl buyurduğundan, bir arı sürüsü gönderdi. Bulut gibi Âsım bin Sâbit'in üzerinde durdular. Müşrikler yanına yaklaşamadı. Sonunda;

- Bırakın, akşam olunca arılar dağılır, biz de başını kesip götürürüz, dediler.

Akşam Allahü teâlâ şiddetli bir yağmur yağdırdı. Derelerden seller aktı ve Âsım bin Sâbit hazretlerinin mübârek cesedini alıp, bilinmeyen bir yere götürdü. Ne kadar aradılsa da bulamadılar. Bunun için müşrikler, Âsım bin Sâbit hazretlerinin hiç bir yerini kesmeye muvaffak olamadılar.

Arıların, Hazret-i Âsım'ı korudukları hâdisesi zikredildiği zaman, Hazret-i Ömer;

- Allahü teâlâ elbette mü'min kulunu muhâfaza eder. Âsım bin Sâbit, sağlığında müşriklerden nasıl korundu ise, Allahü teâlâ da ölümünden sonra cesedini muhâfaza edip, müşriklere dokundurtmadı, buyurdu.

Bunun için Âsım bin Sâbit yâd edilirken; "Arıların koruduğu kimse" diye anılırdı.

Esir edilen üç sahâbî; Hubeyb bin Adiy, Zeyd bin Desinne ve Abdullah bin Târik "radiyallahü anhüm" idi.

Lihyânoğulları, üçünü de yayların kirişleri ile bağladılar. İçlerinden Abdullah bin Târik, Mekkeli müşriklere götürülmeye râzı olmadı. Gitmemek için karşı koydu.

- Şehîd edilen arkadaşlarım Cennet'le şereflendiler, diyerek haykırdı.

Ellerinin bağını kopardı, fakat Lihyânoğulları, taşa tutarak onu da şehîd ettiler. Hubeyb bin Adiy ve Zeyd bin Desinne hazretleri;

- Resûlullah'ın verdiği keşif vazifesini yapmaya belki imkân buluruz, düşüncesi ile sabrettiler.

Lihyânoğulları, her ikisini de Mekke'ye götürdüler. Bedr ve Uhud savaşlarında yakınları öldürülen müşrikler, kin ve intikam hırsı ile tutuşuyorlar ve fırsat arıyorlardı. Hazret-i Hubeyb'i, müşriklerden Huceyr bin Ebî İhâb-ı Temîmî, Bedr savaşında öldürülen kardeşinin; hazret-i Zeyd bin Desinne'yi de, Safvân bin Ümeyye, Bedr savaşında öldürülen babası Ümeyye bin Halefin intikâmını almak üzere satın aldılar.

Müşriklerin niyeti her ikisini de öldürmektir. Fakat savaş yapmayı yasak saydıkları aylarda bulunduklarından, hapsedmek sûretiyle zamanın geçmesini beklediler. Ayı ayrı yerlerde haps ettiler. Her iki sahâbî de bu esâret karşısında büyük bir sabır, tâkat ve asâlet gösterdiler.

Hazret-i Hubeyb bin Adiy'in hapsedildiği evde bulunan ve âzâdlı bir câriye olan Mâviye (Bu hanım, daha sonra müslüman olmuştur) şöyle anlatmıştır:

- Hubeyb, benim bulunduğum evde bir hücreye hapsedilmişti. Ben, ondan daha hayırlı bir esir görmedim. Bir gün baktım, elinde ibrik gibi kocaman bir üzüm salkımı vardı. Ondan yiyordu. Her gün böyle üzüm salkımı elinde görülürdü. O mevsimde, hem de Mekke’de üzüm bulmak aslâ mümkün değildi. Allahü teâlâ, ona rızık veriyordu. Hapsolunduğu hücrede namaz kılar, Kur’ân-ı kerîm okurdu. Okuduğu Kur’ân-ı kerîmi dinleyen kadınlar ağlaşırlar ve ona acırlardı. Bâzen;

- Bir isteğin var mı? diye sorduğumda;

- Bana tatlı su ver, putlar için kesilen hayvanların etinden getirme, bir de, beni öldürecekleri zaman önceden haber ver, başka bir şey istemem, derdi.

Öldürüleceği gün kararlaştırılınca, gidip kendisine söyledim. Bunu öğrenince, en ufak bir değişiklik ve zerre kadar üzüntü eseri göstermedi. O gün yaklaşınca, ölmeden önce vücut temizliği yapmak istediğini söyledi ve bir ustura istedi. Ben de çocuğumun eline bir ustura verip gönderdim. Çocuk yanına gidince birden korktum.

- Eyvah! Bu adam, çocuğu ustura ile keser. O nasıl olsa öldürülecek, dedim. Koşup çocuğa baktım. Hubeyb, gönderdiğim usturayı çocuğun elinden alıp, çocuğu sevmek için dizine oturtmuştu. Ben bu durumu görünce çok korkup, feryâd etmeye başladım. Durumu anlayınca;

- Bu çocuğu öldüreceğimi mi zannediyorsun? Bizim dînimizde böyle şey yok. Haksız yere cana kıymak bizim hâl ve şânımızdan değildir, dedi.

Hubeyb bin Adiy’i ve Zeyd bin Desinne’yi öldürmek için müşriklerin kararlaştırdığı gün gelmişti. O gün sabah erkenden zincirlerini çözüp, Mekke dışında Ten’im denilen yere götürdüler.

(Ten’im, Kâbe’ye 5-8 km mesafededir. Buradaki dağın ismi de Ten’im Dağıdır.)

Mekke halkı ve müşriklerin ileri gelenleri, bunların îdâmını seyretmek üzere toplanmıştı. Etrafta büyük bir kalabalık vardı.

Müşrikler, esirleri îdâm edecekleri yerde iki darağacı kurmuşlardı. Hazret-i Hubeyb’i darağacına kaldırıp bağlamak istedikleri sırada;

- **Beni bırakınız, iki rekat namaz kılayım,** dedi Bıraktılar;

- Kıl orada, dediler.

Hubeyb hemen namaza durup, huşû ile iki rekat namaz kıldı. Toplanan müşrikler, kadınlar, çocuklar heyecanla onu seyrediyorlardı. Namazını bitirdikten sonra;

- Vallahi eğer ölümden korkarak namazı uzattığımı zannetmeyecek olsaydınız, namazı uzatırdım ve daha çok kılardım, dedi.

Böyle îdâm edilirken iki rekat namazı ilk kılan, âdet ve sünnet olmasına sebep olan Hazret-i Hubeyb bin Adiy’dir.

Peygamber Efendimiz “sallallahü aleyhi ve sellem”, onun îdâm edilirken iki rekat namaz kıldığını işitince, bu hareketini yerinde ve uygun bulmuştur.

Hazret-i Hubeyb’i, namazını kıldıktan sonra darağacına kaldırarak bağladılar. Yüzünü, kıbleden Medîne’ye doğru çevirdiler. Sonra;

- Haydi dîninden dön! Seni serbest bırakalım, dediler.

Şöyle cevap verdi:

- **Vallahi dönmem! Bütün dünyâ benim olsa, bana verilse, yine İslâmiyet’ten dönmem!** Bu cevâbı alan müşrikler;

- Şimdi senin yerine Muhammed'in olmasını, onun öldürülmesini ister misin? Evet dersen, kurtulur, evinde rahat rahat oturursun! dediler.

Hubeyb;

- **Ben, Muhammed aleyhisselâmın ayağına bir dikenin batmasına bile asla râzı olmam!** dedi.

Müşrikler alay edip, gülüşerek;

- Ey Hubeyb! İslâm dîninden dön! Eğer dönmezsen, seni muhakkak öldüreceğiz! dediler. Hubeyb;

- **Allahü teâlâ yolunda olduktan sonra, benim için öldürülmenin hiç ehemmiyeti yoktur,** diye karşılık verdi.

Bundan sonra Hubeyb “radıyallahü anh”;

- **Allah'ım! Şuracıkta düşman yüzünden başka yüz görmüyorum. Allah'ım! Benden, Resûlüne selâm ulaştır. Bize yapılan bu işi Resûlüne bildir!** diyerek duâ etti ve;

- **Esselâmü aleyke yâ Resûlallah,** dedi.

Hazret-i Hubeyb bu duâyı yaptığı sırada, Sevgili Peygamberimiz, Eshâb-ı kirâmla oturuyordu. Zeyd bin Hârise şöyle anlatmıştır:

Bir gün Resûlullah, Eshâbıyla oturur iken;

- **Ve aleyhisselâm,** dedi.

Eshâb-ı kirâm;

- Yâ Resûlallah! Bu kimin selâmına karşılıktır, dediler.

- **Kardeşimiz Hubeyb'in selâmına karşılık. Cebrâil “aleyhisselâm” Hubeyb'in selâmını bana ulaştırdı,** buyurdu.

Hazret-i Hubeyb'in etrafında toplanan Kureyş müşrikleri;

- İşte, babalarınızı öldüren bu adamdır, diyerek gençleri üzerine mızraklarıyla saldırtılar ve mübârek vücûdunu yaralamaya başladılar.

Bu sırada, Hubeyb'in yüzü Kâbe'ye doğru döndü. Müşrikler, Medîne'ye doğru döndürdüler. Hazret-i Hubeyb;

- **Allah'ım! Eğer ben senin katında makbûl bir kul isem, yüzümü kibleye çevir,** diyerek duâ etti.

Yüzü yine kibleye döndü. Müşriklerden hiç biri, onun yüzünü Kâbe'den başka bir tarafa çeviremedi.

Bu esnâda Hubeyb, darağacı üzerinde, düşman arasında garip bir hâlde şehîd edilmekte olduğunu dile getiren bir şiir söyledi.

Müşrikler, ellerindeki mızrakları vücûduna saplayarak, işkence yapmaya başla-yınca;

- **Vallahi ben müslüman olarak öldürülecek olduktan sonra, vurulup, hangi yanım üstüne düşersem düşeyim gam yemem! Bunların hepsi Allahü teâlânın yolundadır,** dedi.

Hazret-i Hubeyb, bundan sonra müşriklere şöyle bedduâ etti:

- **Allah'ım! Kureyş müşriklerinin hepsini mahvet! Topluluklarını dağıt! Bi-rer birer canlarını al, onları sağ bırakma!**

Müşrikler bu bedduâyı duyunca çok korkup, bir kısmı oradan kaçıp uzaklaştı-

lar. Kalanlardan bir kısmı mızraklarını peşpeşe saplamaya başladılar, içlerinden biri göğsüne mızrağı sapladı, mızrak sırtından çıktı. Hubeyb, vücûdundan kanlar fışkırırken ve darağacında sallanarak son nefesini verirken; **“Eşhedü en lâ ilâhe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abdühü ve resûlühü”** diyerek şehîd oldu.

Hubeyb bin Adiy’in “radiyallahü anh” cenâzesi, kırk gün darağacında asılı kaldı. Bedeni çürüyüp kokmadı. Hep taze kan aktı. Sevgili Peygamberimiz “sallallahü aleyhi ve sellem”, onun cenazesini getirmek üzere Eshâb-ı kirâmdan Zübeyr bin Avvâm ve Mikdâd bin Esved hazretlerini gönderdi. Gece, gizlice Mekke’ye girdiler. Hubeyb’i asıldığı darağacından indirip, deveye yükleyerek Medîne’ye doğru yola çıktılar.

Durumu öğrenen müşrikler, büyük bir kalabalık hâlinde üzerlerine yürüdüler. Her iki sahâbî kendilerini savunmak için, cenazeyi yere koydular. Biraz sonra cenazeyi bıraktıkları yerin yarılarak cesedi içeri alıp, kapandığını gördüler ve Medîne’nin yolunu tuttular.

Hazret-i Zeyd bin Desinne’yi de diktikleri ağaca bağladılar. Dininden döndürmek için zorladılar. Fakat Zeyd’in îmânını kuvvetlendirmekten başka bir şey elde edemediler. Bunun üzerine Zeyd’i ok yağmuruna tuttular. Sonunda Safvân bin Ümeyye’nin âzâdlı kölesi Nistâs tarafından şehîd edildi.

**Gönül hûn oldu şevkinden boyandım yâ Resûlallah.
Nasıl bilmem bu nîrâna dayandım yâ Resûlallah.
Ezel bezminde bir dinmez figândım yâ Resûlallah.
Cemâlinle ferah-nâk et ki, yandım yâ Resûlallah.**

**Yanan kalbe devâsın sen, bulunmaz bir şifâsın sen.
Muazzam bir sehâsın sen, dilersen reh-nümâsın sen.
Habîb-i Kibriyâsın sen, Muhammed Mustafâ’sın sen.
Cemâlinle ferah-nâk et ki, yandım yâ Resûlallah.**

**Gül açmaz, çağlayan akmaz, İlâhî nûrun olmazsa.
Söner âlem, nefes kalmaz, felek manzûrun olmazsa.
Firâk ağlar, visâl ağlar, ezel mestûrun olmazsa.
Cemâlinle ferah-nâk et ki, yandım yâ Resûlallah.**

Yaman Dede

Bi’r-i Maûne vak’ası

Yine aynı yılın Safer ayında, Arabistan’ın Necd bölgesinde Âmiroğullarının reîsi Ebû Berâ Âmir bin Mâlik, Medîne’ye geldi. Resûl-i ekrem “sallallahü aleyhi ve sellem” Efendimizi ziyâret etti. Peygamber Efendimiz de, ona İslâmiyet’i anlatıp, müslüman olmasını tavsiye etti.

Ebû Berâ müslüman olmadı, fakat İslâm’ın, güzel ve şerefli bir din olduğunu bildirdi. Ayrıca, Necd’de İslâm’ın yayılması için, Eshâb-ı kirâmdan bir kaç kişiyi oraya göndermesini istedi.

Sevgili Peygamberimiz “aleyhissalâtü vesselâm”;

- **Göndereceğim kimseler hakkında, Necd halkından emin değilim!** buyurdular. Âmir;

- Onları ben himâyeme alırım, o zaman onlara kimse zarar veremez, dedi.

Âlemlerin efendisi, bu kesin taahhüdü kabûl buyurup, Eshâb-ı Soffâ’dan yetmiş kişilik bir heyet hazırladı.

Bunlar, geceleri Kur’ân-ı kerîm okurlardı. Hepsi hâfız-ı Kur’ân idi. Onlara Eshâb-ı kurrâ denirdi. Bir kaçının isimleri şunlardır: Âmir bin Fehr, Amr ibni Zamrî, Atıyye bin Abdullah, Enes bin Muaviye, Hakim bin Keysân, Hâris bin Samme, Ka’b bin Zeyd, Mâlik bin Sâbit, Münzir bin Amr, Râfi’ bin Mezil, Sâid bin Huzâm, Selim bin Milhân, Süheyl bin Âmir, Tufeyl bin Es’ad, Urve tebni Salt “radıyallahü teâlâ anhüm” idi.

Resûlullah’ın emirleri ile Münzir bin Amr hazretlerinin kumandasında yola çıktılar. Resûlullah birer de mektup yazdırıp Benî Âmr ve Benî Necd’in reîslerine gönderdi.

Kendi kabîlesinin İslâmiyet’le şereflenmesini isteyen Ebû Berâ, Eshâb-ı Soffâ’dan önce yola çıkıp, kabîlesine gelerek heyeti himâyesine aldığını, onlara hiç kimsenin dokunmamasını tenbih etti.

Yeğeni Âmir bin Tufeyl’den başka herkes, onlara dokunmamayı kabûl etti. Ebû Berâ’nın yeğeni Âmir bin Tufeyl, üç kabîlenin adamlarını silâhlendirerek başlarına

Bi’r-i Maûne Vak’ası

geçti ve Bi’r-i Maûne’ye gelen Eshâb-ı kirâmı kuşattı. Dört tarafı sarılan sahâbîler, kılıçlarına sarılıp hepsi, kanlarının son damlasına kadar kahramanca savaştılar. İçlerinden ikisi hariç hepsi şehâdet şerbetini içti. Hazret-i Amr bin Ümeyye’yi esîr aldılar. Hazret-i Ka’b bin Zeyd’i de ölü sanıp bırakmışlardı.

Şehîd olan bu mübârek Eshâbın son sözleri;

- Yâ Rabbî! Şu anda Resûlullah’a durumumuzu haber verecek senden başkası yoktur. O’na selâmımızı bildir! dediler.

O anda Cebrâil aleyhisselâm son derece üzgün bir hâlde, Peygamber “sallallahü aleyhi ve sellem” Efendimize gelip, selâmlarını ulaştırdı ve;

- Onlar, Allahü teâlâyâ kavuştular. Allahü teâlâ onlardan râzı oldu, onlar da Allahü teâlâdan râzı oldu, dedi.

Sevgili Peygamberimiz de;

- Ve aleyhimüsselâm, diye cevap verdikten sonra, çok üzüntülü olarak Eshâb-ı kirâma döndüler;

- Kardeşleriniz, müşriklerle karşılaştılar. Müşrikler, onları kesip biçtiler, mızraklarla delik deşik ettiler, buyurarak durumu haber verdiler.

Bu hâdisede düşmanla çarpışırken, Âmir bin Führeyre hazretlerinin sırtına, Cebbâr adlı biri mızrağını saplamıştı. O anda Hazret-i Âmir;

- Vallahi, Cennet’i kazandım! demiş, Cebbâr’ın ve diğer müşriklerin gözleri önünde gökyüzüne doğru çekilmişti.

Bu hâle herkes hayret etmiş, fakat içlerinden sâdece onu şehîd eden Cebbâr müslüman olmuştu.

Peygamber “sallallahü aleyhi ve sellem” Efendimiz, Reci’ ve Bi’r-i Maûne hâdiselerine çok üzüldüler. Bu elim hâdiseyi yapan kabîlelere, belâ için bir ay her namazdan sonra duâ ettiler. Allahü teâlâ, Resûlünün duâsını kabûl buyurdu. O kabîlelere müthiş bir kuraklık ve kıtlık verdi. Sonra bulaşıcı bir hastalıkla yedi yüz kişi öldü.

**Sen âlemlere tabîb, ben kalbi gâyet hasta,
Şifâ bulmak ümidi ile onu sana getirdim.**

**Sırtımda günâh dağı ve yüzüm saman gibi
Ümidliyim buraya zevâl için getirdim.**

**Âlemlerin serveri, sana âşık hayranım;
Senin ayrılığından gece gündüz ağlarım.**

**Senin büyük rahmetin âb-ı hayât, ben susuz;
Bir damlası olmazsa ölürüm, cân veririm.**

**Akil onu övmekte çok sıkıntıya düştü
Maazallah mümkün mü, o bu kadar anlıyor.**

Mevlânâ Hâlid-i Bağdâdî